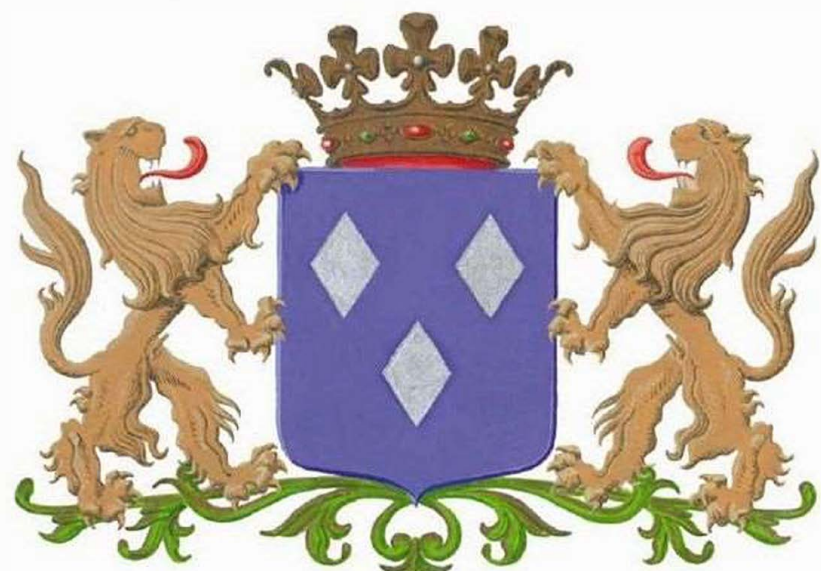

25 jaar

Historische Kring

Stad & Ambt Almelo

32e jaargang nummer 4
Oktober 2024

Inhoud

- 1 Column van de voorzitter
- 2 Ten geleide *Hans Gerritsen*

INLEIDING

- 2 Een binnenstad in vogelvlucht of hoe het centrum van Almelo drie keer op de schop ging
Hanschristiaan Krol

WATER: KANAAL EN HAVEN

- 5 Vermeulen bij de brug
Hans Gerritsen
- 7 En altijd maar die brug
Gerard Brouwer

INTERMEZZO

- 10 Hoe Almelo afscheid nam van Jan Jans: regionalisme in de verdrukking
Cor Trompetter
- 14 Column uit 1987
Gerard Vloedbeld

DE WEG

- 16 De oost-west-traverse of hoe in de jaren zestig en daarna het centrum van Almelo op de schop ging
Hanschristiaan Krol
- 21 Een huis aan de Wierdensestraat dat verdween
Miel Westenberg

HET SPOOR

- 22 Hotels bij het station Almelo
Hans Gerritsen
- 26 Dubbele overweg
Hans Gerritsen

DE VOORZITTERS

- 28 Interview Harry Spies
Hanschristiaan Krol
- 30 Interview Hanschristiaan Krol
Jennie van der Horst - Hemmink
- 32 Interview Theo van Rijmenam
Jennie van der Horst - Hemmink

TOT SLOT

- 34 85 jaar in vogelvlucht
Hanschristiaan Krol
- 36 Lezingen
Samenstelling Loes Heij

Erfgoed is overal en van iedereen in Almelo

Als Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo vieren we dit jaar ons 25-jarig bestaan. Onze rechtsvoorganger was de Stichting Historische Kring Almelo. Naast deze stichting was er, tot de opheffingsdatum van 20 november 1998, ook nog de vereniging "Genootschap Stad en Ambt Almelo", opgericht in 1947. Bij notariële akte van 15 januari 1999 zijn de activiteiten van dit genootschap overgedragen aan onze stichting.

Maar de betrokkenheid bij de geschiedenis en het erfgoed in Almelo is gelukkig niet alleen aan onze stichting/rechtsvoorgangers voorbehouden. Er is veel meer dan dat.

In Almelo zijn zo'n zeventien erfgoedorganisaties actief, verenigd in het Platform Cultureel Erfgoed Almelo. Daarnaast zijn er meer dan 60 boeken verschenen over Almelo, zie ook www.almelonet.nl/boeken. We kennen bekende schrijvers zoals G.B. Vloedbeld, G.J.H. Vloedbeld, G.J. ter Kuile, C. Trompetter, C.B. Cornelissen, G.J. Kokhuis, H. Holtmann en S.L. Dronkers. Verder is er sprake van een constante stroom aan lezingen, tentoonstellingen en, last but not least, is er ons onvolprezen blad Stad & Ambt Almelo en mogen we zeker ook niet de rol van de gemeente Almelo vergeten.

Wat een rijkdom, maar tegelijkertijd is het ook broodnodig om de geschiedenis en het erfgoed van de stad vast te houden en aan de toekomst door te geven. In een uitzending van het programma Oases (EO) van 12 juli jl. die ging over Gambia werd o.m. het volgende gezegd: "als je cultuur en erfgoed niet kent, dan ben je als een boom zonder wortels". Dat is iets wat in Almelo echt niet mag gaan gebeuren.

De grote uitdaging wordt dus hoe we deze verantwoordelijkheid in gezamenlijkheid - en ook in een vergrijzende samenleving - de komende jaren blijven oppakken. Voor mij zijn er enkele belangrijke ankerpunten: meer samenwerking tussen publieke en private partijen, het nadenken over een mogelijke bundeling van krachten van de vele particuliere erfgoedorganisaties, de politieke keuze om erfgoed een belangrijke inhoudelijke en permanente plek te geven op de lokale bestuurlijke agenda en het stimuleren van bedrijven en inwoners (jong en ouder) om meer interesse te krijgen voor het brede belang van geschiedenis en erfgoed voor Almelo.

Kortom een verantwoordelijkheid voor ons allen. En dat is ook de wens die ik, in deze voor mij eenmalige column, aan iedereen die geschiedenis en het erfgoed van Almelo een warm hart toedraagt, graag wil meegeven.

Theo van Rijmenam
voorzitter Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo

Ten geleide

Door Hans Gerritsen

In dit jubileumnummer worden veranderende stadslandschappen van Almelo beschreven met het accent op de periode na WO2. Deze stadslandschappen hebben als uitgangspunt de infrastructuur. Immers, de totstandkoming van infrastructuur is de uitdrukking van sociale en economische verandering. Maar Infrastructuur als kanalen en haven, de weg en het spoor zorgen op zichzelf ook weer voor verdere ontwikkeling en verandering. Omdat blokkades ongedaan gemaakt moeten worden (spoor) of dat uit ruimtelijke en economische overwegingen ingrepen wenselijk worden geacht (water en weg).

In het eerste stadslandschap water: kanaal en haven belichten we de firma Vermeulen die uitdrukking is van de economische dynamiek op het water. Lange tijd is er sprake van de "Brug bij Vermeulen". Gerard Brouwer plaatst dit in de context van de aanleg van waterwegen, demping haven en kanaal en het terugbrengen van het water in het centrum.

Dan volgt een intermezzo. Want over het centrum heeft een ideeënstrijd plaatsgevonden tussen de regionalisten met Jan Jans als exponent en de voorstanders van cityvorming, vooral het stadsbestuur. Hier zijn opgenomen bijdragen van Cor Trompetter en Gerard Vloedveld. De uitkomsten van de besluitvorming in het verlengde van deze debatten hebben een enorme invloed gehad op de ruimtelijke ordening van Almelo na de oorlog, op alle drie van de door ons beschreven stadslandschappen.

Een volgende deel gaat over het tweede stadslandschap, de weg, langs de Wierdensestraat en Hofstraat dat een aantal malen onderwerp was van dramatische veranderingen, met als dieptepunt de Oost-West-traverse en sloop van woningen rond de markt.

Het derde stadslandschap is het spoor. Aangelegd om economische redenen heeft het spoor forse veranderingen teweeggebracht. We belichten hier de ingrijpende transformatie van het stationsplein, de totstandkoming van de dubbele overweg bij de Bornerbroeksestraat en de verdiepte aanleg daarna. De niet minder drastische ingreep van de aanleg van de Mans Kapbaartunnel komt aan de orde bij het stadslandschap dat gekoppeld is aan de Wierdensestraat.

Een binnenstad in vogelvlucht of hoe het centrum van Almelo drie keer op de schop ging

Door Hanschristiaan Krol

Doesburg, Zutphen, Deventer, Zwolle en Kampen, Hanzesteden aan de IJssel, hebben een aantrekkelijke binnenstad. Je proeft lopend door de straten de late middeleeuwen. Almelo, Enschede waren tot diep in de 19de eeuw stadjes in een leeg Twents platteland. Hengelo moest nog uitgevonden worden. Ze dankten hun groei aan een snelle industrialisatie na 1850 toen stoomtreinen en kanalen Twente bereikbaar maakten en steeds meer fabrieksschoorstenen de horizon bepaalden.

Voor Wereldoorlog II

Voor Almelo betekende die industrialisatie een snelle groei in textielfabrieken sterk geconcentreerd tussen spoorlijn en het Kanaal Almelo - De Haandrik. In het centrum veranderde de functie van de Grotestraat van wonen naar winkelen. Het werd de langste winkelstraat van Twente. Langs de Wierdensestraat verrezen villa's

en herenhuizen. De rechtbank, bank Ledeboer en het kantongerecht bepaalden aan de zuidzijde richting centrum de zichtlijn naar het oude stadhuis.

Tussen de haven en de Marktstraat stonden op donderdag en zaterdag marktkramen op de noord-zuid-as van het stadscentrum.

Na 1945

De oorlogsschade viel mee en werd snel hersteld. De binnensteden van Hengelo en Enschede werden veel zwaarder getroffen. De stad bloeide en groeide, maar de haven lag er desolaat bij. Schepen legden nauwelijks aan. De haven groeide dicht. Beschoeiing stortte in. Besloten werd in 1952 de haven te dempen tot waar nu de schoorsteen van Kreta nog staat. Begin jaren zestig volgde het stuk tot de brug bij Vermeulen bij de Brugstraat. Zo ontstond het grootste parkeerterrein van Twente, maar ook de grootste markt.

De jaren '60: groei, problemen en radicale oplossingen

De textiel bloeide en daarmee de werkgelegenheid. Almelo moest bouwen ook omdat de gezinnen groot waren. De groeicijfers logen er niet om: 1950-41.000 inwoners, 1960-50.000, 1970-59.000, 1980-63.000, 1985-62.000. Nieuwe wijken werden uit de grond gestampt: Kerkelanden, Sluitersveld, Rumerslanden en Nieuwland I en II als uitbreiding van De Riet.

De stad kreeg ook met verkeersopstoppen te maken. Steeds meer TET-bussen, vrachtwagen, auto's en fietsers wrongen zich door de Grotestraat van noord naar zuid en botsten daar bij het Verkeershuis op het verkeer uit Wierden. Een politieagent regelde op spitsuren het verkeer in benzine- en dieseldampen. Het leidde tot heftige discussies. Burgemeester Ravesloot en de Rooms-Rode coalitie in de gemeenteraad kozen voor een megalomane oplossing: een vierbaansweg van west naar oost dwars door de stad die aan moest sluiten op een oostelijke rondweg - de Van Rechteren Limpurgsingel - die de Gravenallee doorsneed. Het plan kwam uit de koker van bureau Goudappel uit Deventer, gespecialiseerd in verkeersoplossingen. De geesten waren nog niet rijp voor een nieuwe rondweg aan de westzijde. Wel werd overwogen om het verkeer uit Wierden via de Egbert ten Catelaan en Violierstraat naar de oostelijke ringweg te leiden, die variant redde het echter niet.

In de jaren zestig begon vervolgens de aanleg van de tunnel in de Wierdensestraat. De vierbaansweg werd doorgetrokken dwars door het oude centrum dat vrijwel volledig vernietigd werd. Een doorbraak naar de Hofstraat gaf de aansluiting naar de Van Rechteren Limpurgsingel. Grote warenhuizen als Hema en V&D verzezen langs het asfalt. Langs de Hofstraat werden een nieuw postkantoor en een bibliotheek gebouwd, gevolgd door Cultureel Centrum de Hagen, negen jaren later.

Drama en een poging tot reparatie

Donkere wolken pakten zich echter samen boven de textiel. Te weinig innovatief en eruit geconcentreerd door o.a. Turkije, ging de een na de andere textielfabriek failliet in de jaren zeventig. In de binnenstad stond Bendien leeg. Palthe brandde uit en langs de spoorlijn en het kanaal stonden de fabriekshallen hologig. Alleen Ten Cate bleef deels overeind. Bij een koude oostenwind zocht het winkelende publiek beschutting en stapte op de roltrappen van V&D op weg naar het restaurant. De vierbaansweg, van niets naar niets, had het oude centrum laten verdwijnen en bleek een mislukking. Tijd dus om de oost-west-traverse terug te brengen naar de menselijke maat door de binnenstad aantrekkelijker te maken. De Grotestraat Noord werd vier jaar na de opening van de tunnel een wandelgebied en herdoopt in Citypromenade. Dat zelfde jaar werd het nieuwe stadhuis geopend, gebouwd op het Paltheterrein. Een lege vlakte die ontstond na een felle brand in het voorjaar van 1968. Lang bleef nog de zoetige geur die het bedrijf verspreidde boven de stad hangen.

Terug naar de menselijke maat

Om die menselijke maat verder terug te brengen werden begin jaren tachtig de plannen ontwikkeld om de vierbaansweg tussen Hema en V&D te overkappen. In 1989 startte de bouw van De Galerij, die het asfalt afsloot en overkluisde. Kleine winkels schuurden tegen de reuzen V&D en Hema aan. Beschut tegen regen en wind kon er in De Galerij gewinkeld worden. Op de markt verrees een McDonald's. Een nieuw winkelcomplex "Versland" werd gebouwd dat zich uitstrekte met de "Havenpassage" via een parkeergarage tot Albert Heijn. C&A kreeg er ook een plek. De schoorsteen en de portiersloge van Van Heek-Scholco bleven gespaard. Samen staan ze nu met restaurant Kreta in het water. Het was de tweede "make-over" van de binnenstad in 30 jaar. Almelo kreeg voor deze herstructurering van haar centrum in 1992 de Bronzen Bever, de Rijksprijs voor bouwen en wonen! De Bronzen Bever "veilig" opgeborgen op de gemeentewerf. Daar schijnt de Bever nog te liggen. Politici worden niet graag herinnerd aan fouten, al zijn ze van hun voorgangers.

Neergang

Maar één voor één vielen de textielfabrieken om. De werkloosheid in de stad steeg schrikbarend. Almelo werd artikel 12 gemeente en verkocht schouwburg De Hagen aan Van der Valk. Versland en de Havenpassage bleken een mislukking. Vrijwel de gehele Havenpassage kwam leeg te staan. Wind en blad hadden er vrij spel. Wel werd aan de Egbert Gorterstraat in 1994 een nieuwe rechtbank gebouwd op de plek waar ooit één van de Ten Cate fabrieken stond. Het torentje staat er nog als herinnering. Schuin daar tegenover verrees een architectonisch unieke bibliotheek. De oude aan de Hofstraat werd samen met het postkantoor gesloopt. Daar staan nu appartementen.

Waterweg terug

Almelo besloot voor de derde keer in 50 jaar de verloederding en leegstand van een deel van haar centrum aan te pakken, financieel geholpen door de Provincie. Stadsplanners gingen weer achter hun tekentafels zitten en sloten aan bij een landelijke trend. Waar ooit grachten werden gedempt om de auto vrij baan te geven werd er gegraven en kwam het water terug. Ook in Almelo. Vanaf de Egbert Gorterstraat bij de brug van Vermeulen werd gegraven en kwam het water van het Kanaal Almelo - De Haandrik terug langs rechtbank en het nieuwe stadhuis om te eindigen in een mooie stadsvijver waar ooit de haven lag. IJsvogels vrolijken die nieuwe “haven” op. Bij Nielz voor de deur spuiten nu fonteintjes. McDonald's werd afgebroken en op weg naar de markt stroomt nu water door een goot als symbool voor de Hagengracht. Façades zijn vernieuwd. Het V&D-gebouw is ingepakt en onherkenbaar veranderd in een appartementencomplex. Het Schokland met café België staat er gelukkig nog net als in de jaren dertig. Schuin daar tegenover is ook de westwand van de markt met Ledebouwer en het Waagegebouw behouden gebleven als herinnering aan het vooroorlogse verleden van de stad.

De naaste toekomst

De Grotestraat Noord werd in 1973 wandelgebied en als Citypromenade één van de drukste winkelstraten van Twente. Net als in andere middelgrote steden zette rond de eeuwwisseling het verval in. De één na de andere winkel werd gesloten. Troosteloos vervallen panden regen zich aaneen. De trend lijkt echter gekeerd. Winkelpanden worden omgebouwd en krijgen een woonfunctie. Waar ooit een boekwinkel stond op de hoek met de Hagengracht staat nu een appartementencomplex met een mooi gedicht op de muur. Het “gat van Talamini” is ook gedicht met de bouw van appartementen. Inbreiden wordt dat genoemd. Mooi wordt het pleintje voor “Talamini”. Er komen meer bomen dan er ooit stonden. Fonteintjes spuiten straks hun water klaterend over het pleintje door de gaten van het silhouet van de Grotestraat Noord. Bankjes staan er omheen wachtend op vertier wanneer zich weer een ijsverkoper aandient. Waar het water terug kwam, tussen bibliotheek en Nielz, is de naaste toekomst onduidelijk. Het wordt de Stadskade genoemd. De parkeergarage blijft staan en wordt gerenoveerd. Dat lijkt ook de toekomst van het “AMRO”-gebouw. De rest van de wand, “het huis van Katoen en Nu” en oude pand van de ANWB, gaan tegen de vlakte. Komt er hoogbouw? Je moet het niet willen. Hoger dan Nielz is een blunder. En aan de andere kant de Havenkade? De parkeergarage blijft. De vissen op de ramen zullen nog wel enige tijd blijven zwemmen. Jammer genoeg heeft de rechter het slopen van de rechtbank goedgekeurd. De gemeente heeft er meer onroerend goed in bezit, waardoor plotseling wethouders, niet gehinderd door de gemeenteraad, gaan roepen dat een nieuwe schouwburg daar haar plaats moet krijgen. Ze zijn waarschijnlijk vergeten dat de enige schouwburg die de gemeente Almelo ooit liet bouwen verkocht werd voor 1 gulden.

Vermeulen bij de brug

Door Hans Gerritsen

De brug over het Overijssels kanaal tussen de Brugstraat en de Egbert Gorterstraat werd in de volksmond de Brug bij Vermeulen genoemd. Vermeulen, ook wel het Scheepvaarthuis, was sinds 1891 een zaak in scheepsbenodigdheden en kruidenierswaren, een markant punt en werd en is bekend. Gedurende 88 jaar was dit een vaste waarde in Almelo.

De bruggen bij Vermeulen

Er zijn verschillende bruggen over het kanaal geweest. Ze weerspiegelen de geschiedenis van Almelo: textiel, WOII, ruimtelijke ontwikkelingen centrum.

In 1855 kwam het Overijssels kanaal (oorspronkelijk "Zwolsch kanaal") tot stand, waardoor er een verbinding kwam tussen Zwolle en Almelo. Aanvankelijk werd volstaan met een houten ophaalbrug op de plek waar nu de Egbert Gorterstraat overgaat in de Brugstraat. Oorspronkelijk heette deze weg de Duistere Dijk, het gedeelte wat nu de Egbert Gorterstraat is, was voorheen de Spoorstraat. De brug heette officieel de Kanaalbrug, maar werd nadat in 1891 Hendrik Jan Vermeulen zijn zaak in scheepsartikelen opende, in de volksmond de Brug bij Vermeulen genoemd. In 1922 werd bij de gemeente gepleit voor een nieuwe brug, omdat de bestaande houten brug niet langer voldeed.

In 1934 kwam deze uiteindelijk tot stand en heeft dienst gedaan tot 1945, toen de Duitsers bij hun vertrek uit Almelo de brug hebben opgeblazen. Tot 1953 werd gebruik gemaakt van een noodbrug, totdat in dat jaar een hefbrug gereed kwam. In het kader van de centrumontwikkeling werd in de jaren zestig het kanaal gedempt. In 1964 werd de hefbrug afgebroken en werd er een klinkerweg aangelegd over het inmiddels gedempte kanaal. Deze situatie veranderde weer een kleine tien jaar geleden toen het kanaal en de haven werden uitgegraven en er opnieuw een brug werd gebouwd, de huidige architectonisch fraaie Egbert Gorterbrug, gerealiseerd in 2017.

De Beurtschipper

In 1891 opende Hendrik Jan Vermeulen een zaak in scheepsbenodigdheden aan de Haven NZ 37. Hendrik Jan Vermeulen werd ook havenmeester. De zaak kreeg zodanige bekendheid dat het een markant punt werd. Oorspronkelijk was Hendrik Jan beurtschipper. Hij was getrouwd met Geertje Johanna Neuteboom, ze hadden samen vijf kinderen. Hij voer met zijn gezin tussen Almelo en Amsterdam met een tjalk van 50-60 ton. Vanaf Almelo werd het schip getrokken door een paard langs het jaagpad, via Vroomshoop naar Zwolle. Met een verbindingskanaal kwam men op de IJssel. Op het zeil voer men naar de Zuiderzee en meerde uiteindelijk af aan de Gelderse kade in Amsterdam. De lading werd gelost en verder vervoerd, met een nieuwe lading ging men weer terug naar Almelo. De frequentie waarmee gevaren werd, wordt geschat op 1 keer per week heen en terug.

Het gezin woonde aan boord. Toen Geertje Johanna, de vrouw van Hendrik Jan zwanger was ging zij tijdelijk aan wal wonen in Dalfsen bij een familielid, omdat de behuizing aan boord te klein was voor een bevalling. In Dalfsen werd in 1881 Arie geboren, die later de zaak zou overnemen. Tot zijn 10de heeft Arie aan boord van het schip gewoond en ging naar school daar waar het schip aan wal lag. Hij was de oudste van de vijf kinderen, na hem volgden drie meisjes en een jongen. Een aantal van deze kinderen is wel aan boord van het schip geboren. In 1891 besloot Hendrik Jan het schippersbestaan vaarwel te zeggen en opende hij de zaak in scheepsbenodigdheden annex kruidenierswinkel in Almelo, een zogenaamde "tagrijn". Daarnaast zou hij de functie van havenmeester vervullen.

Het Scheepvaarthuis

Van het schip naar de wal was een behoorlijke stap, maar Hendrik Jan Vermeulen zag zakelijke perspectieven. Bovendien voorzag hij in Almelo een betere toekomst voor zijn kinderen. Het schip werd verkocht, de grond aan de Haven Noordzijde werd gekocht en er werd een pand gebouwd, alles begane grond met een schuin dak. Hendrik Jan zelf was goed thuis in scheepsbenodigdheden zoals touw, staaldraad, pek en teer en dekzeilen. Dat hij ook kruidenier werd is te danken aan een aangetrouwde neef Hein (Hendrik) Neuteboom die in Almelo een

koffiebranderij en theehandel was begonnen. Met hard werken en zuinig beleid groeide de zaak uit tot een florerende winkel. In de wijde omgeving stond de zaak al snel goed bekend. De levensmiddelenzaak ontwikkelde zich meer en meer tot een speciaalzaak in artikelen en delicatessen die niet elders in de omgeving verkrijgbaar waren. Voorbeelden daarvan zijn fijne vleeswaren zoals casselerrib, Engelse biskwie, speciale thee- en koffiesoorten, verschillende wijnen en Chinees porselein en aardewerk. De winkel had de beschikking over een auto, een T-Ford waarmee de bestellingen in de wijde omtrek aan huis werden bezorgd. Klanten in de omgeving waren vooral notabelen, die middelen te besteden hadden om speciale artikelen te kopen. De kinderen werkten mee in de winkel, alsmede enkele zussen van Hendrik Jan. Het was een echt familiebedrijf. De zaak liep goed en in 1909 werd de zaak uitgebreid. De schuine kap werd verwijderd en er kwamen twee etages bovenop, evenals extra voorraadzolders en een royaal woonhuis op de bovenetage.

Zoon Arie Vermeulen

De eerste Wereldoorlog bracht onzekerheid en veranderingen met zich mee, maar zakelijk bleef het goed gaan. In 1917 overleed Hendrik Jan Vermeulen, zoon Arie kreeg de leiding. De zaak bleef echter familiebezit, de ene helft werd geërfd door de vrouw van Hendrik Jan, de andere helft door de kinderen (vruchtgebruik moeder Geertje). De zaak werd voortgezet en de kruideniersafdeling (toen “comestibles”) werd uitgebreid. Bijzonder is dat Arie en zijn vrouw Gezina zich op sociaal vlak ook verdienstelijk maakten bij de opvang van vluchtelingen uit België tijdens de Eerste Wereldoorlog waarvoor zij een hoge onderscheiding ontvingen (kroonorde van België). Arie Vermeulen werd ook actief in de Kamer van Koophandel in Twente en Salland.

In de jaren dertig kwam er een moeilijke tijd voor Vermeulen en het Scheepvaarthuis. Als eerste de beurskrach van 1929 die in alle maatschappelijke geledingen doorwerkte. Vermeulen had zich gespecialiseerd in luxe artikelen. De vraag daarnaar viel weg omdat iedereen voorzichtig werd als gevolg van de economische recessie. Omdat de zaak financieel gezond was kon deze terugval in de vraag worden opgevangen al was dat niet gemakkelijk. Vermeulen kwam echter daarna in moeilijkheden door een tweetal oorzaken. Er werd fraude geconstateerd door een boekhouder. Gedurende een reeks van jaren had de zaak hierdoor veel inkomsten gederfd waardoor de financiële positie kwetsbaarder werd. Een tweede ontwikkeling maakte dat de zaak aan de rand van de afgrond kwam. “Opoe” Geertje Vermeulen kwam te overlijden in 1931. Zakelijk stond alles op haar naam, een onverdeelde boedel. Al gauw bleek dat een van de erven uitbetaling wenste, waarna de andere erven zich daarbij aansloten. Arie Vermeulen en zijn vrouw Gezina wensten geen conflict in de familie en gingen over tot uitbetaling. Dit bracht het bedrijf na verloop van tijd in

ernstige liquiditeitsproblemen. Een faillissement dreigde, dat ternaauwernood kon worden afgewend door een door de accountant bewerkstelligd crediteurenakkoord.

Voortzetting en beëindiging

De zaak kon worden voortgezet. Stap voor stap lukte het om weer uit het dal te klimmen. De zaak legde zich toe op scheepsbenodigdheden, alsmede artikelen voor kamperen en de watersport. De levensmiddelenhandel werd afgestoten vanwege een teruglopende vraag. De zaak werd voortgezet onder de naam Scheepvaarthuis, ontleend aan de naam van het handelshuis aan de Gelderse Kade in Amsterdam. Na de oorlog kwam er meer werk. De zeilmakerij kreeg topdrukte en ook touw en staaldraad werd weer goed verkocht. Na het overlijden van Arie in 1961 zette zoon Jan (geboren 1926) de zaak voort. Hij werkte reeds sinds 1950 in de zaak, na een studie in Amsterdam en 2,5 jaar op de grote vaart. De zeilmakerij ging zich na verloop van tijd ook toeleggen op kampeerartikelen, zoals tenten en grondzeil. Vermeulen liet zich inspireren door de padvinderij waar alle zeven kinderen van het gezin actief waren. In 1963 werd het pand opnieuw ingericht. Begin jaren zeventig wilde de gemeente de smalle Brugstraat verbreden, daartoe werd het pand van Vermeulen aangekocht. Achter het pand werd een nieuw Scheepvaarthuis gebouwd onder architectuur van Zeillemaker dat in 1972 gereed kwam. Daar werd de zaak van Vermeulen voortgezet. Het oude pand werd afgebroken ten behoeve van de gewenste verbreding van de Brugstraat. In 1979 werd de zaak opgeheven en het pand werd verkocht omdat er geen opvolging in de familie was. Er kwam na 88 jaar een eind aan de detailhandel door Vermeulen in Almelo.

Bij het schrijven van dit artikel is gebruik gemaakt van het document “Bij de brug van Vermeulen”, geschreven door Jan Vermeulen in 1993 en twee andere notities van zijn hand.

En altijd maar die brug

Door Gerard Brouwer

In 1851 begon de Overijsselsche Kanalisatiemaatschappij met het graven van een kanaal van Zwolle naar Almelo. In 1855 was deze klus geklaard en kon in Almelo met de ingebruikname van een haven de opening van de nieuwe scheepsvaartweg worden gevierd. Voor het plaatselijk verkeer kwam er een brug tussen de Spoorstraat en de Brugstraat. Die ging, maar komt nu terug.

De nieuwe Almelse haven, die in 1855 in de stad tot aan de markt reikte, had op die plaats een draaikom van 45 meter breed en kreeg langs de kaden al gauw pakhuizen, fabrieken en kantoren van beurtdiensten. In 1857 bijvoorbeeld kwam er een beurtdienst op Amsterdam. Een van de schippers die op deze route voeren was Hendrik Jan Vermeulen, die echter op een gegeven ogenblik vooral met het oog op de toekomst van zijn kinderen besloot om zich aan de wal te vestigen. Op 24 januari 1891 werd hij door de Overijsselsche Kanalisatiemaatschappij in Almelo benoemd tot haven- en kraanmeester.

De man wist precies wat de schippers in de havens kochten en begon om zijn inkomen wat op te krikken eerst in het Schalderoi en een jaar later op de hoek van de Brugstraat met een zaak op dit gebied, die als 'Scheepsvaarthuis' een grote naam zou krijgen. In 1911 werd de winkel verbouwd en kreeg daarbij zelfs verschuifbare etalages, zodat het schoonhouden en etaleren veel gemakkelijker ging. Door de aanwezigheid van de goedbeklante zaak noemde de bevolking de smalle brug over het Overijssels Kanaal tussen de Spoorstraat - de latere Egbert Gorterstraat - en de Brugstraat de 'brug bij Vermeulen'. Het was een drukke plek en op den duur werd hier goed zichtbaar dat water in de binnenstad en bijbehorende bruggen best nadelen kunnen hebben. Wanneer bijvoorbeeld de fabrieksfluiten het einde van de werkdag aankondigden, stroomden de straten vol met arbeiders die zich naar huis haastten. Op de 'brug bij Vermeulen' was er dan geen doorkomen meer aan. Als je op weg was naar het station, liep je zodoende alle kans om de trein te missen. Hetzelfde gebeurde wanneer de brug door brugwachter Albert Bunschoek werd opgehaald om schepen te laten passeren.

Het zorgde in de stad voor veel ergernis, zoals ook bleek uit een brief die een aannemer in 1922 schreef aan het college van B en W. De man moest met paard en wagen regelmatig lang staan wachten voor deze brug 'uit grootvaders tijd'. Volgens hem was het nu toch wel nodig om daar een nieuwe brug te realiseren. Die moest dan minstens acht meter breed zijn en met een elektrische bediening, zodat alles veel sneller kon worden afgehandeld. De aannemer kreeg groot gelijk en de gemeente beloofde serieus werk te gaan maken van de vervanging van de brug, maar het duurde nog tot 1934 voor het nieuwe exemplaar kon worden geopend. Deze brug kostte de gemeente 9.000 gulden waarin de Overijsselsche Kanalisatie maatschappij 3.150 gulden bijdroeg. Er waren echter nog steeds klachten. In een brief van de Spoorwegen aan de gemeente Almelo werd bijvoorbeeld gemeld dat veel reizigers zolang voor de opengedraaide brug hadden moeten wachten dat ze de trein naar Hengelo hadden gemist. Reizigers die naar Amsterdam moesten, hadden echter het geluk dat de trein niet kon vertrekken, omdat de machinist zelf ook door de opgehaalde brug werd opgehouden. De gemeente werd gevraagd dergelijk ongemak wat te beperken door in het vervolg 's morgens de brug tussen 6.40 en 7.05 uur gesloten te houden en dat gebeurde dan ook.

Duitsers

De nieuwe 'brug bij Vermeulen' was geen lang leven beschoren, want hij werd tien jaar later opgeblazen bij het overhaaste vertrek van de Duitsers uit Almelo. Er werd daarna tot in de jaren vijftig gebruik gemaakt van een noodbrug. De nieuwbouw kwam pas aan de orde nadat op 23 februari 1950 de politie berichtte dat het deel van de Haven Zuidzijde tussen de Markt en de Oude Kloosterweg noodgedwongen voor het verkeer was afgesloten, omdat langs de havenkom de weg was verzakt. Het scheepsvaartverkeer stelt weinig meer voor en misschien wordt het nu tijd om de inmiddels armetierige, smerige haven te dempen, werd daarbij gesuggereerd. Het verkeer zou dan een betere gelegenheid krijgen om door te stromen en ook zou er meer plek komen voor de weekmarkten. Bovendien was de gemeente toch al bezig om een nieuw havengebied te ontwikkelen bij het industrieterrein Dollegoor. Toen op 25 februari ook nog een gedeelte van de beschoeiing van

het haventje aan de Haven Zuidzijde instortte waardoor de coöperatieve veevoederfirma Landbouwersbank moeilijk bereikbaar werd, was ook de gemeente er van overtuigd dat drastische maatregelen noodzakelijk waren. In maart 1952 legde het college van B en W de gemeenteraad het voorstel voor om de havenkom te dempen, evenals het gedeelte van het Overijssels Kanaal tot vlakbij de portiersloge van de NV Katoenmaatschappij, voorheen Gebr. Scholten & Co. Deze fabriek en ook de Stoomspinnerij Twenthe konden immers niet zonder de aanvoer van kolen via het water. Verder zou tussen de Spoorstraat en de Brugstraat eindelijk à raison van 362.000 gulden een eigentijdse hefbrug worden gebouwd. B en W kregen evenwel de gemeenteraad niet mee.

Die nieuwe, moderne 'brug bij Vermeulen', dat is in orde, maar laten we nu eerst maar eens de beschoeiing van de havenkom herstellen en niet meteen gaan dempen, zo oordeelde de raad. De Landbouwersbank zou dan immers niet meer aan het water liggen en dat kon wel eens leiden tot een forse schadeclaim. Bovendien werd bij demping van de haven schippers de mogelijkheid ontnomen om met hun schepen te keren. Die zouden dan achteruit moeten varen tot aan de zwaaihoek bij de fabriek Indië en dat zou veel tijdverlies opleveren. B en W hielden echter voet bij stuk en zeiden bereid te zijn aan gedupeerde bedrijven schadevergoedingen te betalen.

Ook zou de Landbouwersbank bereid zijn naar het meer geschikte industrieterrein op het Dollegoor te verkassen, waarbij de gemeente dan het recht van eerste koop had. Bovendien benadrukte het college nog eens dat demping mede tot voordeel had dat de wegen Haven NZ en Haven ZZ konden worden verbreed en van de grotere ruimte zouden dan tevens de weekmarkten kunnen profiteren, want in de oude situatie werden die nog doorkruist door een gevaarlijke verkeersweg. De aanhouder won in dit geval, want de raad ging overstag, zodat op 28 augustus 1952 werd besloten om de demping te laten uitvoeren.

Deze werkzaamheden begonnen uiteindelijk in juni 1953 en het moet gezegd dat veel Almeloërs blij waren nu van de rattenoverlast af te zijn. De nieuwe 'brug bij Vermeulen' werd op 6 oktober 1953 in gebruik genomen.

Binnenstadplan

De gemeente was na dit succes niet meer te stuiten, want in november 1962 kreeg de Almeloëse gemeenteraad het voorstel om over te gaan tot een verdere demping van het Overijssels Kanaal tot ongeveer honderd meter voorbij de 'brug bij Vermeulen'. Dat moest dan gezien worden als uitvloeisel van een omvangrijk binnenstadplan. De uitvoering was al begonnen met de aanleg van de Oude Markt en de verlengde Marktstraat en zou verder onder meer inhouden dat er een winkelcomplex zou komen voor V&D en Ossenkoppele, met aan de overkant het winkelblok voor de Hema, kruidenier Simon de Wit en Gêtes. Door deze bouw zou een aanzienlijke ruimte uit het stadscentrum verdwijnen dat tot dan toe gebruikt om te parkeren en dat was volgens B en W 'gezien de ontwikkeling van het automobiilverkeer' niet wenselijk. Het nieuwe centrum had immers ook ruime parkeermogelijkheden nodig, terwijl bovendien rekening moest worden gehouden met de belangen van de goederenmarkt. Aanpalende bedrijven hadden geen probleem met de voorgestelde demping van het kanaal.

Stoomspinnerij Twenthe zag zich nu wel genoodzaakt om de leiding voor de aanvoer van water te verlengen, maar de gemeente wilde deze kosten, geraamd op 22.500 gulden, wel betalen.

Het hele project zou zo'n drie ton gaan kosten. En ja, als er geen kanaal meer is, dan heb je ook geen brug nodig, zo werd geoordeeld en dus betekende dat alweer het einde van de nieuwe 'brug bij Vermeulen'. In 1964 legden stratenmakers er gewoon een klinkerwegdek aan. De firma Vermeulen kreeg daarna een nieuw onderkomen. In 1971 kocht de gemeente de oorspronkelijke winkel, omdat de grond nodig was voor de noodzakelijke verdubbeling van de rijbanen van de drukke Brugstraat. De zaak werd naast het oude pand in de vorm van een scheepslantaarn herbouwd. Dat gebeurde op de plek waar de woning van brugwachter Bunschoek had gestaan.

Weer water

Begin jaren tachtig ijverde de werkgroep Maatschap K+++ onder het motto Water-Weg-Terug onder aanvoering van architect Jan van Elsberg voor de terugkeer van onder meer de haven in de binnenstad. De gemeente had er wel oren naar, maar de bedrijven Praxis en Carpetland op het voormalige Van Heek-Scholco-terrein tekenden bezwaar aan tegen het doortrekken van het kanaal tot het centrum, omdat ze dan slecht bereikbaar zouden zijn. Uiteindelijk werd, om toch water in de stad te hebben, gekozen voor de aanleg van een grote stadsvijver rond de overgebleven portiersloge en fabriekspijp van Van Heek-Scholco. Verder werd er een 'parkeerbak' gerealiseerd met daarlangs een verlaagde wandelpromenade. Mede door een gift van de Textielgroep Twenthe kwam er in 1992 tussen de Egbert Gorterstraat en de vijver langs dit pad nog een

symbolische goot met stromend water. Het scheelde echter niet veel of er was daarna bij het 'Scheepsvaarthuis' toch weer een brug gekomen. Want opeens was er het plan om een eerder gedempt kanaalgedeelte weer te openen. Er kwam inderdaad in 1994 naast de nieuwe rechtbank weer water, maar dat liep maar tot het 'torentje van Ten Cate'. De gemeente had graag verder laten graven, maar een nieuwe 'brug bij Vermeulen' zou danig in de papieren lopen en Zwolle en Den Haag zouden dat nooit goedkeuren.

Tot verbazing van menigeen kwam er echter wel een brug in het verlengde van De Grenzen, die tegenwoordig de Javabrug wordt genoemd. Toen al werd namelijk geopperd om het verkeer van de Brugstraat naar deze straat te verplaatsen. Bovendien was er zo toegang tot de rechtbank en de woonappartementen, die gebouwd zouden worden op het voormalige ABTB-terrein. Veel schot kwam er niet in deze zaak en ook niet in legio andere plannen, maar 'wat in 't vat zit, verzuurt niet' en dus kon er zo'n 25 jaar later als uitvloeisel van een nieuwe revitalisering van de binnenstad een waterboulevard komen.

Dit project moet later uitmonden in een kleine havenkom in hartje stad, waar dan jachten kunnen afmeren. Maar om deze pleziervaart mogelijk te maken, moet er wel weer een beweegbare brug in de Egbert Gorterstraat komen en daar leek even niet aan gedacht. Uiteindelijk stemde de raad begin dit jaar in met het voorstel van B en W om daar een dure brug te plaatsen, die pas later zal worden omgebouwd tot ophaalbrug. Er dient zich echter nog meer aan, want ook de Javabrug moet worden aangepast en verder zal de nieuwe brug in de Klara Zetkinstraat evenals de nieuwe fiets- en voetgangersbrug bij het stadhuis beweegbaar moeten zijn. Ondanks subsidies hangt aan dit bruggenplan een prijskaartje, dat voor een gemeente in geldzorgen wel aan de hoge kant is en dus is alles nu drie jaar uitgesteld. Tja, inzichten veranderen hier nog wel eens. Maar het zou nu financieel wel makkelijker zijn als die oude 'brug bij Vermeulen' er nog zou liggen, zal menig oudere Almeloër hebben gedacht.

*Dit artikel is eerder geplaatst in Stad&Ambt
julinummer 2015*

Uw redactie v.l.n.r. Hans Gerritsen (redactiesecretaris), Jennie van der Horst - Hemmink (hoofdredactie), Herman Reckman (lay-out en fotografie) en Hanschristiaan Krol (redacteur).

Hoe Almelo afscheid nam van Jan Jans: regionalisme in de verdrukking ¹⁾

Door Cor Trompetter

In de jaren na de oorlog kwamen reeds eerder gemaakte plannen voor de ruimtelijke ontwikkeling van Almelo in een fase van besluitvorming en uitvoering. Daarbij werd een fundamenteel debat beslecht, nl dat tussen de regionalisten met als exponent Jan Jans en de voorstanders van modernisering, het stadsbestuur in het bijzonder Burgemeester Ravesloot en wederopbouwarchitect Komter. De uitkomst van deze discussie heeft grote invloed gehad op de ruimtelijke plannen voor Almelo. In onderstaande bijdrage van Cor Trompetter een weergave van de gang van zaken. (Redactie)

Plannen voor stadsuitbreiding

Sinds 1914 werden de stedelijke plannenmakers niet meer gehinderd door de recalcitrante plattelandsgemeente die haar volledig omsloot. Wie de plattegrond van de gemeente uit de jaren veertig vergelijkt met de huidige, ziet hoe groot de claim op de groene ruimte is geweest. Deze grote aanslagen op het groen vonden hun basis in plannen uit de jaren veertig, vijftig en zestig toen de lijnen voor stadsuitbreiding werden getrokken. Het betekende ook dat de gemeente Almelo steeds meer de stad Almelo werd. Gemeenteraadsleden en college van B&W presenteerden zich steeds vaker als stadsbestuurders. Slechts een enkel raadslid, zoals Janmaat, vertegenwoordigde nog consequent en met verve het platteland, en liet zich hierop voorstaan, maar ook hij blijkt regelmatig bevangen door het stadsvirus. Bovendien viel voor Janmaat het belang van het platteland vrijwel samen met het economische belang van de boer.

Vertraging

Terwijl de groei van het bebouwde oppervlak en de planvorming daarover in redelijke harmonie verliepen, raakte het gemeentebestuur behoorlijk verstrikt in haar ambities ten opzichte van de binnenstad. Zoals iedere zichzelf respecterende gemeente maakte Almelo na de oorlog grootse plannen voor de toekomst. De fundamenteën voor de binnenstad zoals deze er aan het begin van de 21e eeuw had moeten uitzien wilde men toen leggen. De stad heeft echter niet die vorm gekregen die men destijds voor ogen had. Het belangrijkste verschil is wel het stadhuis op de markt, dat er nooit gekomen is. Al in de jaren 1930 waren er plannen en geld, maar door onvoldoende slagvaardigheid van het gemeentebestuur is het niets geworden. Het geld, zo naarstig gespaard, moest op last van het rijk besteed worden om de gevolgen van de crisis op te vangen. Bovendien zorgden verdeeldheid, geldgebrek en een tegenwerkende provincie er voor dat er pas in de jaren 1960 echt met de herstructurering kon worden begonnen. Nu, meer dan een halve eeuw later, zijn de ambities niet veranderd, en worden plannen in vrijwel dezelfde termen gepresenteerd.

Identiteit van Almelo

In dit verhaal wil ik enige aspecten van de toenmalige discussie naar voren brengen, die met de identiteitsvraag te maken hebben, in het bijzonder de kloof tussen de regionalisten rond de Almelo'se architect Jan Jans, en een gemeentebestuur dat haar vertrouwen had gesteld in 'westerse' adviseurs. Jans wilde een herstructurering van de binnenstad die recht deed aan wat hij beschouwde als 'het Twents eigene'. In een brief aan het gemeentebestuur van 16 september 1948 bracht hij het als volgt onder woorden: 'Wonen in Twente betekent wonen in een landstreek, waar onmiddellijk buiten de steden een landschap ligt dat intimiteit aan een fijne coulissewerking paart, waarmee tevens de grondslag voor stedenbouwkundige werkzaamheden in Twentse steden gegeven is'.

Plan Komter

B&W kiezen voor Komter

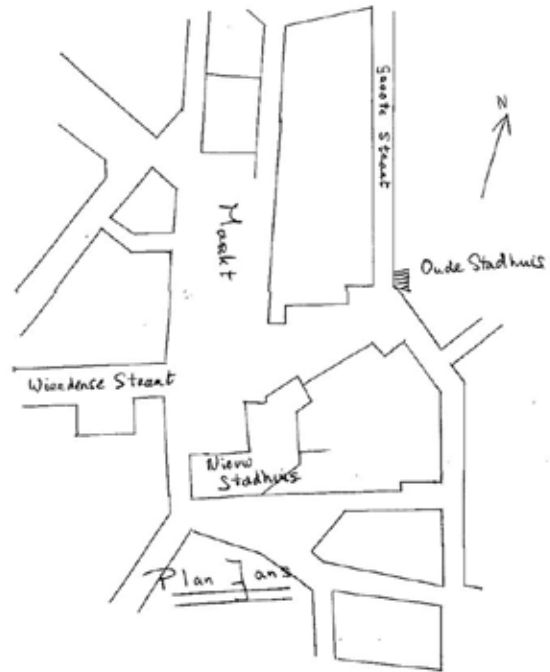
Het begin van de planvorming voor de binnenstad was voor Jans al niet gelukkig. Volgens Jans zelf (brief van 16 september 1948) had waarnemend burgemeester Van Dronkelaar hem vlak na de oorlog de belofte gedaan, dat hij nauw betrokken zou worden bij de plannen voor de binnenstad. Hierover was echter niets op papier gezet. Toen Van Dronkelaar overleed, had Jans geen been meer om op te staan. Het gemeentebestuur, met aan het hoofd de nieuwbenoemde burgemeester Ravesloot en PvdA-wethouder Van Hessen, voelde er weinig voor om Jans een opdracht te geven. Het koos voor de Amsterdamse architect Komter. Jans kreeg echter, misschien om de pijn te verzachten, wel een plaats in de wederopbouwcommissie. Later omschreef Jans deze commissie als 'klapploeg', die tot spijt van B&W een zelfstandig oordeel bleek te bezitten (brief aan PvdA fractievoorzitter Snijders, 11-8-1950, waarschijnlijk kopie afschrift gezonden aan de Bond van Nederlandse Architecten BNA). Veel plezier aan zijn lidmaatschap heeft hij niet gehad. De plannen waar Komter mee kwam waren hem een doorn in het oog.

Verzet van Jan Jans

De kritiek van Jans op de plannen was niet mals. Het ging hierbij vooral om de inrichting van het marktgebied en de mogelijke plek van een nieuw stadhuis. In de brief van 16 september 1948 waarin hij het gemeentebestuur van zijn zorgen deelgenoot maakte, stelt hij dat hij als architect, Almeloër en regionalist afwijzend staat tegenover de plannen: 'alle schone woorden over regionalisme ten spijt, overheerst in het stadsbeleid ten deze een uitgesproken anti-regionalisme'. De ontwikkeling van de stad moest haar werkelijke wortels hebben in het Twentse landschap. Alleen dan zou het mogelijk zijn 'van Almelo, dat van een aardig oud stadje ontaardde tot een karakterloos samenraapsel [we schrijven 1948, CT], opnieuw een levende stad te maken, modern zonder Westelijk snobisme, dat alleen maar pseudomodern is en bij alle geschimp op de romantici romanties duur is'. Jans beschouwde het als een belediging voor alle Twentse architecten, dat 'den Heer Komter, Architect te Amsterdam' de opdracht had gekregen. Vervolgens droeg hij een aantal alternatieven aan, die hij, veel meer dan de plannen van Komter, bij de aard en schaal van Almelo vond horen. Hoogbouw hoorde hier niet bij: 'Nog altijd is het bovenhuis in Twente volstrekt impopulair. In tijden van ontzettende woningnood kruipt men desnoods in een hondenhok, wat een tijdelijk succes voor Uw flats zal brengen. Blijvend zal dit succes niet zijn'.

B&W houden vast aan plan

Uiteindelijk, we spreken dan al over midden 1950, was er het definitieve plan Komter dat het college van

Plan Jans

B&W aan de raad wilde voorleggen. Laat, zo gaf het college toe, maar als het eerder was gebeurd zou het moeilijker zijn om voor landelijke gelden in aanmerking te komen. De wederopbouwcommissie, de 'klapploeg' die niet klapte, was inmiddels opgeheven. Jans was echter nog niet geheel buitenspel gezet. Hij maakte deel uit van een architectenwerkgroep die zich bezighield met de Kerkelanden. Bovendien was hij met een eigen plan voor de binnenstad gekomen, waarvan hij vond dat de architectonische vormgeving beter bij Almelo paste. Het plan moet de nodige steun gehad hebben - vooral daar Jans stelde dat het veel goedkoper zou zijn dan dat van Komter. Het gemeentebestuur hield echter vast aan het plan Komter. Het belangrijkste verschil tussen de twee plannen was uiteindelijk dat Komter de Grotestraat ter hoogte van het oude stadhuis wilde doorbreken en een nieuw Marktplaats wilde creëren in oost-west richting, aan de westzijde afgesloten door een nieuw stadhuis. In Jans' plan bleef de Grotestraat vrijwel onaangetast en stond het stadhuis tussen Grotestraat en Marktstraat gepland.

Geen steun voor Jans in de raad

Het minder ingrijpende plan van Jans kreeg echter binnen de Almeloëse politiek onvoldoende steun. Misschien tegen beter weten in richtte Jans zich toen tot de fractievoorzitter van de PvdA, Snijders - partijgenoot van wethouder Van Hessen, die het plan Komter verdedigde. De toon van de brief was niet van dien aard dat de partijgenoten - Jans was ook lid van de PvdA - er veel reden tot verandering van hun standpunt in zullen hebben gezien. Na eerst de integriteit van stadsdirecteur Van Gelder in twijfel getrokken te hebben - diens bureau had

uitgerekend dat het alternatief van Jans duurder zou zijn dan het plan Komter -, trok Jans de deskundigheid van de raadsleden in twijfel en spuwde zijn gal. Hij stelde dat er nooit een grondige weerlegging van zijn bezwaren tegen het plan Komter was geleverd: *'de verdedigingstactiek was er weer* [mijn cursivering] *op gericht, mij onschadelijk te maken*'. 'Zoals de feiten nu liggen,' vervolgt Jans 'zal de fractie van de Partij van de Arbeid zich wel eensgezind achter Van Hessen c.s. scharen. Zij zal daarmee een voorbeeld van partijdiscipline paren aan het bevorderen van de domste voor Almelo denkbare oplossingen'

Even dom zou het zijn om te kiezen voor een plan van een architect uit het westen, op een moment dat er 'slag wordt geleverd om Twente cultureel zelfstandig te maken'. Het aantrekken van 'de Komters uit het Westen' ontsprong aan een 'wezenlijk tekort aan inzicht in de culturele verhoudingen in Twetne [sic] en uit een slecht snobisme'. Later, begin januari 1951, bij een toelichting van zijn eigen plan in de pers, zou Jans zich opnieuw in soortgelijke termen uitlaten. Het Almelse stadsbestuur zou willens en wetens architecten uit het westen bevoordelen.

Amerikaanse steden als voorbeeld

Hoewel Jans hier feitelijk stelt dat alleen Twentenaren werkelijk kennis van de Twentse cultuur - wat dit ook moge zijn - kunnen hebben, was het plan Komter ook dusdanig rigoureuus dat het niet voor niets een storm over zich afriep. Hiermee opende het de weg voor Jans' visie van "Twente voor de Twentenaren". In zijn eigen optiek moest Komter doen voor Almelo wat Hausmann voor Parijs had gedaan. Hoewel we deze uitspraak nu eerder zouden beschouwen als een komische zelfoverschatting van een architect dan als een serieuze kijk op de toekomst van een stad, stond Komter in zijn hang naar grandeur

beslist niet alleen. In de jaren 1960 hield burgemeester Ravesloot zijn burgers voor, dat er voor de oplossing van de verkeersproblematiek meer naar het buitenland gekeken moest worden - met Amerikaanse steden als hét voorbeeld.

De toon wordt scherper

Terug nu naar de brief van Jan Jans. 'Het is de hoogste tijd', zou gaat hij verder, 'dat dit spelletje doorzien wordt en daarmee uitgespeeld raakt. De wijsheid, die je van verre haalt is lekker, is voor Twente ene verderfelijke wijsheid geworden. Het levert ons niets op dan import kwasi-cultuur, stedenbouwkundige en architectonische opvattingen, die hier niet aarden en die niet de helft van de verdiensten hebben, die er door al te ijverige verdedigers aan toegekend wordt'. Het was nu aan de fractie van de Partij van de Arbeid om deze ontwikkeling tot staan te brengen. De punten die Jans hier naar voren bracht, waren vrijwel een kopie van wat hij bijna drie jaar eerder aan het gemeentebestuur had geschreven, misschien wat venijniger maar zeker persoonlijker en machtelozer. De gevolgen zouden echter vele malen groter zijn, doch niet op de wijze die Jans zich had voorgesteld.

Gevolgen brief van Jans

Of het nu was omdat men Jans als een gevaarlijke tegenstander zag bij het verwezenlijken van het plan Komter, dan wel als een querulant die men zat was- of beiden, maar de brief van Jans bleek de perfecte stok om de hond te slaan. Via de fractie van de PvdA kwam de brief bij het college terecht. Dit was niet zo vreemd als we bedenken dat wethouder Van Hessen deel van deze fractie uitmaakte en het belangrijkste doelwit was van

Jans' kritiek. Of het netjes was is een andere vraag. Van de verdere afhandeling kunnen we dat zeker niet zeggen. Het gemeentebestuur ondernam actie. Op 14 november 1950 besloot het college dat de kwestie met de BNA, de Bond van Nederlandse architecten zou worden opgenomen. De architectenraad zou dan een uitspraak moeten doen of de handelwijze van Jans- en het zal hierbij vooral gegaan zijn om zijn kritiek op medearchitect Komter- door de beugel kon. Jans werd hangende het onderzoek van de BNA geschorst als lid van de architectenwerkgroep voor de Kerkelanden. Kwalijk was zeker dat het college daarnaast besloot (28 november 1950), dat als de medeleden Mastenbroek en Van Elsberg het voor Jans zouden opnemen, de werkgroep als geheel zou worden ontbonden.

Aanvaring met B&W

Begin januari 1951 vond er een gesprek plaats tussen wethouder Van Hessen, gemeentedirecteur Van Gelder en ir. A. van der Steun, de voorzitter van de BNA. Ook werd Jans er van op de hoogte gebracht, dat zijn schrijven aan de PvdA-fractie bij de procedure betrokken zou worden. Dit leidde, niet verwonderlijk, tot een venijnige reactie. Wat betreft zijn schorsing uit de werkgroep schreef hij 'Ik erken Uw macht, niet Uw recht tot deze daad.' Kort daarna bleek dat Jans een gesprek gehad had met drie andere werkgroepsleden, Van Elsberg, Joling en Mastenbroek. In een handgeschreven brief aan burgemeester Ravesloot van 10 januari naar aanleiding van dit gesprek bood Jans, misschien bang voor een schorsing als lid van de BNA, zijn onvoorwaardelijke excuses aan. Het was niet zijn bedoeling geweest iemand te grieven. Hij betreunde toon en inhoud van het schrijven, en vroeg de burgemeester de brief aan de PvdA-fractie als ongeschreven te willen beschouwen.

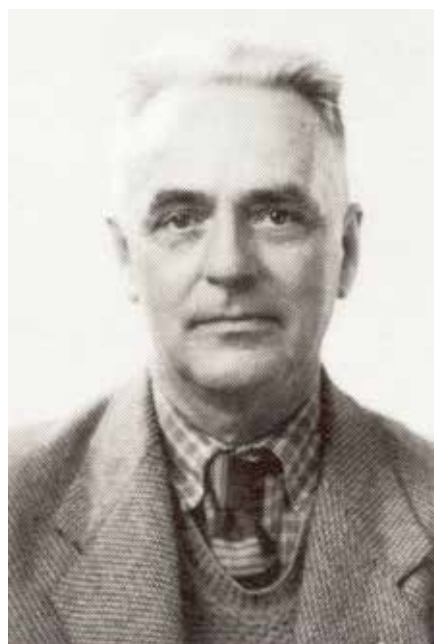
Hiermee was de beker nog niet helemaal leeg. Burgemeester Ravesloot ontbood Jans en dwong hem in te stemmen met een persbericht, dat er op neerkwam dat Jans ook publiekelijk toegaf op het verkeerde spoor te hebben gezeten. Het gemeentebestuur stelde dat er niets van klopte, dat zij Overijsselse architecten buitensloot. 'Overigens', zo staat er 'is er een hartelijke en ook door de heer Jans gewaardeerde samenwerking met de plaatselijke stedenbouwkundige, de heer Komter. Het kwam bijna neer op een publieke vernedering: 'De heer Jans heeft van deze mededeling kennis genomen en verklaart gaarne te willen aanvaarden, hetgeen vanwege de gemeente daarin ten aanzien van haar houding jegens de Twentse architecten en culturele initiatieven van regionale aarde is gesteld, weshalve hij de gezegden, die daarop betrekking hebben, heeft ingetrokken. Tot publicatie hiervan ter gelegenheid van dit bericht heeft hij zijn toestemming gegeven'. De tegenprestatie was dat burgemeester Ravesloot toezegde de BNA te verzoeken het onderzoek naar Jans te staken. Ook werden de leden van de werkgroep Kerkelanden verzocht Jans de suggestie te doen aan de

werkgroep- waarin hij weer opnieuw was opgenomen - zijn excuses aan te bieden. Jans weigerde dit. Hiermee was de weg open om Jans helemaal buiten spel te zetten. Op 19 oktober 1951 bleken de niet-aangeboden excuses reden om Jans niet op te nemen in de werkgroep voor de Rumerslanden en het Sluitersveld. Een stadsontwikkeling, in harmonie met het Twentse landschap zoals Jans dit zag, verloor hiermee haar sterkste verdediger. De gemeenteraad had er ook weinig feeling mee. In alle lange vergaderingen ging het over geld, haalbaarheid en economie, maar zelden over ideeën. Allure was het modewoord, vooral meer allure dan Hengelo en Enschede. De gemeente Almelo was definitief de stad Almelo geworden en had zich ontworsteld aan haar landelijke wortels.

Besluitvorming

In november 1951 nam de raad het plan Komter aan met een meerderheid van 16 tegen 11 stemmen. Er zat wel een addertje onder het gras. De raad had ook de motie Hesp aangenomen, waarin stond dat er voor 1 juni 1952 nieuwe voorstellen moesten komen over de plaats van het stadhuis, nu hét meest cruciale punt. Voordat het zover was, bleek dat de provincie niet akkoord ging, waardoor men weer terug bij af was. Pas in de jaren 1960 kwam er wat schot in de plannen. Het huidige centrum van de stad is er de vrucht van. Het stadhuis op de Markt is er echter nooit gekomen.

¹⁾ Tijdens mijn verblijf in Almelo vond ik het boek van F.G.H. Löwik, *De Twentse Beweging. Strijd voor Modersproake en Eigenheid*. (Enschede 2003.) Naast Löwiks eerder verschenen biografie van Jan Jans is dit boek bijzonder nuttig geweest bij het schrijven van dit verhaal.

Jan Jans
(1893 - 1963)

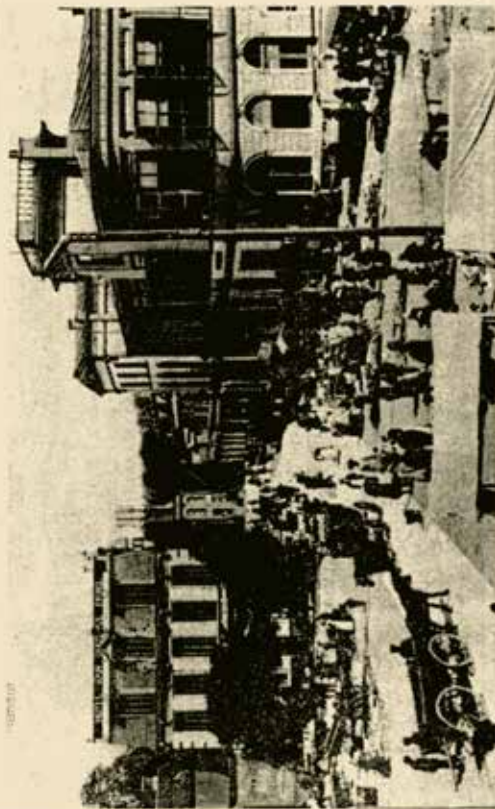
ALMELO

TOEN

ALMELO

NU

1927/1970

-4-

Er is slechts een lichte aanzeling te overwinnen om de veranderingen, die uit deze twee foto's blijken, „de grootste stedenbouwkundige blunder“ uit de Almeloze historie te noemen. Wat gebeurde er? In de oorlog werd het hotel Van Ouds de Prins' (oude foto links) door een verdwaalde boom getroffen. Het werd gesloopt en daardoor ontstond een grote driehoekige ruimte die, gezien vanaf de Markt, de aandacht vanzelf richtte op het oude stadhuis uit 1690. Dat stond precies in de top van de driehoek. Als ooit ergens een historisch en bouwkundig monument op een ideale manier „in de ruimte“ stond, was dat in die jaren daar het geval.

Ongelukkigergewijs kreeg Almelo het echter in de bol een „city“ te moeten worden en dus moest het karakter van „provinciestadje“ worden weggepoetst. Een stedenbouwkundige van elders was daar geknipt voor: die trok een paar lij-

Almelo wil city zijn

T. C. 7/3 '87

nen langs zijn lintiaal dwars door de stad, tekende er een paar forse betondezen langs, waarachter het oude stadhuis verstopt werd, en de (monument-domme) gemeenteraad haalde het plan juichend binnen: dat was „bouwen aan een city“!

Niemand zal beweren dat het stadsbeeld op het oude plaatje uitblonk door een hoge graad van stedelijk schoon. Iemand die er meer verstand van heeft, vertelde me, dat het feitelijk in alle opzichten de meest gruwelijke fouten in zich had. Maar... het was énië in Nederland! Het was uniek! Dit was Almelo!

De problemen rond de beruchte „rijksstraverse“ dwars door de stad mag in die tijd als enig excuus gelden. Maar er is eerder een periode geweest waarin Almelo in ver-

snel tempo groeide en bloeide en onder veel moeilijker omstandigheden en met veel beperkter middelen een nieuw stedenbouwkundig patroon moest uitwerken.

Dat was even voorbij in het midden van de vorige eeuw. Stoomkracht had massa-productie mogelijk gemaakt en vooral een arbeidsintensief ambacht als het weven maakte daar gretig gebruik van. Almelo liep daarbij zeker niet achteraan: in 1846 werd voor 't eerst in Twente stoomkracht toegepast in de spinnerij van Hofkes en in 1859 voor 't eerst ook in een weverij, namelijk die van de Gebroeders Scholten (naast het huidige kantoor van Scholco). Almelo kreeg een kanaalverbinding met Zwolle en een heuse haven (met hijskraan...!). De stad legde een voor die tijd enorm marktplaats aan, sloopte daartoe de beide wa-

termolens en maakte meteen maar even een nieuwe, kaarsrechte wegverbinding met Wierden en verder naar Nijverdal en Zwolle. Er ontstonden nieuwe woonwijken (Slichte, Vijverstraten, Java) voor het personeel van de nieuwe fabrieken die de een na de ander verrezen. En temidden van die gigantische ontwikkeling was het echt niet zo gemakkelijk „vergis-singen“ te voorkomen. Die kwamen dan ook, toen men vond dat het nu toch echt tijd werd om de hele textielhandel, vanaf de ruwe katoen tot en met het gefinishte doek, in eigen hand te nemen.

Zo werd door een aantal fabriekers op de reeds gedeeltelijk gedempte Molenkolk een complex gebouwen gezet (oude foto rechts) waarvan aan de marktzijde „de Katoenbeurs“ het hart van handel

en nijverheid in wijde omgeving zou worden, de trots van Almelo en de afgunst opwekkend van Enschede en Goor... „Men droomde van handelsbehoeften die zich nooit hebben doen voelen“, schrijft de historicus Hattink.

Ten einde raad maakte men er al na een paar jaren een „Graanbeurs“ van die in het agrarische Twente toch best wel eens nodig zou kunnen zijn. Maar de nuchtere Twentse boeren traptien niet zo maar in „dee n'je flantuten“. Gelukkig kon men het gebouw op een gegeven moment zonder verlies overdoen aan de Staat die er een postkantoor in vestigde. Dat was dan toch ook maar een flink stukje vooruitgang in Almelo en zo had iedereen er tenslotte vrede mee.

Onze generatie heeft „de grote vergissing“ van die tijd radicaal uitgewist door de slopers erop af te sturen in het kader van „de grote blunder“. En nou zitten we dan „city“ te zijn...

Gerard Vloedbeeld

De oost-west-traverse of hoe in de jaren zestig en daarna het centrum van Almelo op de schop ging

Door Hanschristiaan Krol

De oorlogsschade in het centrum van Almelo viel mee. Zeker in vergelijking met Hengelo dat in oktober 1944 zwaar werd getroffen door een geallieerd bombardement. In de Hofkampstraat was een rij huizen en een school vernietigd door het neerstorten van een Engelse bommenwerper. In het begin van de Rietstraat werd een rij huizen weggevaagd door een uit de koers geraakte V1, terwijl op 4 april 1945 de Duitsers een fors aantal bruggen opbliezen. Ruiten sprongen, dakpannen vlogen in het rond. Het Waaggebouw waar de gemeenteraad vergaderde werd zwaar beschadigd bij gevechten rond de Markt. In de jaren daarna werd die schade hersteld. Het centrum lag er vrijwel net zo bij als in 1939.

Groei

Maar de naoorlogse periode, een periode van opbouw en herstel, bracht grote veranderingen. Nederland telde vlak na de oorlog iets minder dan 10 miljoen inwoners. In de jaren daarna groeide de bevolking als kool. In 1946 was het geboortesaldo 200.000. Het was een inhaalslag en het begin van de geboortegolf. Het staartje van die golf van 1957 - 1963 leverde een groei op van 11 naar 12 miljoen inwoners. Het groeiplaatje voor Almelo levert een vergelijkbaar beeld. In 1947 werd de 40.000ste inwoner ingeschreven, een kapperszoon. Tien jaar later telde de stad er 47.000. De groei zette door naar 58.000 inwoners in 1967. Halverwege de jaren zeventig stond de teller op 62.000. Tijdens de economische crisis in de jaren tachtig zette een korte periode van daling in.

Die groei in de jaren vijftig was het gevolg van een hoog geboortecijfer vooral in katholieke en gereformeerde

gezinnen, maar ook het resultaat van een groeiende werkgelegenheid. De zijtak van het Twentekanaal werd doorgetrokken naar het kanaal Almelo - De Haandrik en geopend in 1953. Schepen met een groot tonnage konden nu hun lading lossen in de insteekhavens van Het Dollegoor, waar vooral door het lobbywerk o.l.v. van burgemeester Ravesloot nieuwe industrie zich vestigde, zoals Texas Instruments, maar ook Bolletje sloeg de vleugels uit en vestigde zich aan de Turfkade. Wat later kwam Philips naar de Bornsestraat. Diversificatie was de slogan om minder afhankelijk te worden van de textiel.

Om die groeiende bevolking op te vangen moest er woningen gebouwd worden. St. Joseph bouwde de Kerkelanden, de Sluitersveldsingel en de Rumerslanden. Beter Wonen sloot op De Riet aan met Nieuwland I en II. Nieuwe wijken met dezelfde formule: flats 3-hoog, duplex woningen en rijtjeshuizen met betaalbare huren.

De Binnenstad

In april 1958 kopte de Volkskrant: “Nieuw stadscentrum in Almelo 30 miljoen”. “Almelo rond 50.000 inwoners zal in de naaste toekomst een nieuw stadscentrum krijgen. Dat is het gevolg van een eenstemmig besluit van de gemeenteraad. De uitvoering van het totale plan zal 25-30 miljoen gulden kosten. In deze kosten zijn begrepen de aanleg van een oost-west-verbinding door de stad, een nieuw stadhuis en een spoorwegtunnel”. Het stadhuis, gaat de krant verder, moet komen aan een groot plein met zakenpanden in het hart van de stad met een overdekte verbinding naar de Grotestraat die de “Kalverstraat van Twente” genoemd wordt. Volgens de krant zijn de kosten van de oost-west-traverse 1.6 miljoen die binnen 5 à 6 jaar gerealiseerd moet worden. Een vrij groot aantal panden zal aan deze doorbraak ten offer vallen. Men hoopt hiermee echter een eind te maken aan het verkeersvraagstuk dat steeds nijpender wordt, maar deze oude stad zal er een moderne allure door krijgen”.

Problemen

In de binnenstad werden regelmatig huizen onbewoonbaar verklaard. Er was sprake van verkrotting. Daarnaast vergaderde de gemeenteraad al sinds 1914 op de eerste verdieping van het Waaggebouw. Voor paspoorten en huwelijken moest je naar de Wierdensestraat. Een vernederende situatie vergeleken met Hengelo en Enschede en reden tot een minderwaardigheidsgevoel. Het verkeer in het centrum was een probleem dat in de jaren vijftig steeds groter werd. De toenemende welvaart resulteerde in opstoppingen. Steeds meer fietsers, brommers, scooters en auto's, maar ook zwaar vrachtverkeer en TET-bussen wrongen zich door de Grotestraat. Alle verkeer uit de richting Vriezenveen en Tubbergen richting zuiden moest door de Grotestraat naar de Veemarkt om daar af te slaan naar de Bornsestraat en Hengelo. Het verkeer uit Wierden stuitte op twee barrières: a) De spoorwegovergang waarvan de vier spoorbomen vele malen per dag sloten en b) bij “het Verkeershuis” op die verkeersstroom van noord naar zuid. Eerst stond daar een agent met

z'n armen het verkeer te regelen. Daarna werden er stoplichten aangelegd. Een verkeersagent draaide aan de nodige knoppen op een grijze kast om de verkeerslichten van groen naar rood en terug te laten springen. Ze konden er niet langer dan 2 uur dienst doen vanwege de dieseldampen.

Plannen

Er moest wat gebeuren. Kort na de oorlog zocht burgemeester Ravesloot op advies van Den Haag contact met Auke Komter, een Amsterdamse stedenbouwkundige, die begin 1952 de gemeenteraad uitleg gaf over zijn plannen voor de binnenstad. Hij trok de Wierdensestraat door naar het Verkeershuis en projecteerde een nieuw stadhuis op de plek waar nu de Coop staat. De weerstand was groot. De raad wilde een andere plek voor het stadhuis en de middenstand verzette zich tegen het opknippen van de Grotestraat. De Almelo'se Jan Jans, architect en medeoprichter van het Genootschap Stad en Ambt, was de meest felle tegenstander. Hij wilde de eigenheid van Almelo behouden en geen grootstedse doorbraak en afbraak. Hij stond alleen. Zijn eigen PvdA liet hem in de steek. Tegenover hem stond de Rooms-Rode coalitie en een burgemeester die met zijn wethouders Almelo wilde opstoten in de vaart der volkeren. Ze stonden al op achterstand t.o.v. Enschede en Hengelo. Die Almelo'se gemeenteraad telde in 1949 27 zetels. De stad groeide en daarmee het aantal raadszetels naar 33 in 1974. Hetzelfde aantal als nu. Er is echter een groot verschil. In 1949 telde de raad 5 partijen. In 1974 was dat nog zo (de huidige raad telt 17 partijen). Gedurende de hele periode hadden de PvdA en de KVP een riant meerderheid. De Rooms-Rode coalitie droeg daarmee de volle verantwoordelijkheid voor de kaalslag van het centrum door B en W en Ravesloot vrij kritiekloos te steunen.

De Tunnel

Het plan van Komter ging niet door, maar het basisidee bleef bestaan. In het “gemeentehuis” werd men ongeduldig. In 1955 werd een stedenbouwkundige afdeling opgericht, de latere afdeling stadsontwikkeling. Uit die koker kwam het plan een tunnel aan te leggen in de Wierdensestraat. Er werd contact gezocht met Verkeer en Waterstaat, die doorverwees naar Rijkswaterstaat. Het rijk beloofde 30% van de kosten op zich te nemen mits de tunnelhoogte met 20 cm verhoogd werd naar 3.80 cm. In het voorjaar van 1959 kwam de toestemming af. De tunnel zou de weg moeten vrijmaken voor een aansluiting op Rijksweg 36, de Van Rechteren Limpurgsingel. Vervolgens werd er vaart gemaakt. Op de tekentafels verscheen een traject achterlangs het politiebureau waarvoor herenhuizen, kantoren en een fabriek moesten worden gesloopt. De gemeenteraad keurde daarvoor budgetten goed, eerst voor tonnen, later miljoenen. De bouw van de

tunnel met vier rijbanen werd gegund aan de BAM voor bijna 3 miljoen. Het arbeidsbureau en belastingkantoor werden gesloopt en verplaatst. Maar de vleeswarenfabriek van Buijvoets aan de ingang van de tunnel verkocht haar huid duur. Pas in 1967 verhuisde het bedrijf naar de Turfkade en kwam de toegang van de tunnel vrij.

Van Wierdensestraat naar Hofstraat

Voor het tweede deel van het traject werd het Marktplan opgesteld. Café-restaurant Van Ouds de Prins, het Kantongerecht en een hele wand met winkels moesten worden gesloopt. De Werfstraat verdween volledig. Het betekende de vernietiging van het oude centrum. Vier rijbanen zouden het Almeloëse centrum doorsnijden met links en rechts grootstedelijke warenhuizen en kantoren. De gemeente onderhandelde en onteigende. Meer dan 40 bezwaarschriften werden ingediend. Waar mogelijk werd met de eigenaren een minnelijke financiële schikking getroffen. Met anderen werd geprocedeerd. Beurskens, de neuroloog, kreeg door de rechter een schadeloosstelling toegewezen van f 160.000. Reisberman ontving f 15.000 voor het afstaan van een deel van zijn tuin. De aanleg was er één van lange adem en veel overlast. De officiële opening vond pas plaats in 1969.

V&D en de Hema

Het tweede deel van de vierbaansweg van Wierdensestraat naar Hofstraat werd begin jaren zestig 30 meter breed aangelegd. Het kreeg een perron in het midden om de Almeloër veilig over te laten steken. Aan begin en eind kwamen oversteekplaatsen met stoplichten. f 50.000 werd uitgetrokken voor de aankoop van een systeem met transistoren om die stoplichten op elkaar af te stemmen. Aan de noordkant verrees de HEMA,

Simon de Wit en Getes. Drie verdiepingen hoog met appartementen, kantoren en een restaurant. Het Botervat bleef gelukkig bestaan.

Daar tegenover werd V&D gebouwd met drie verdiepingen, een lunchroom en vier roltrappen met aan de kant van de Hofstraat de Kijkgriep. De achterkant werd de nieuwe Werfstraat met kantoren en appartementen. Bij de opening van V&D in september 1964 schonk het bedrijf Almelo twee kunstwerken. De bronzen kop van Roland Holst en het Boertje van Chabot. De markt moest worden verplaatst. Ruimte werd gecreëerd door het kanaal naar De Haandrik te dempen tot de brug van Vermeulen. De brug werd verkocht. Op donderdag en zaterdag ontstond zo de grootste markt van Twente, maar ook de grootste parkeerplaats.

Dat zelfde jaar blikte Ab Gietelink, hoofd Economische Zaken, voor een groep Almeloëse middenstanders vooruit naar het jaar 1970 en stelde dat Almelo op zoek moest naar een levendig centrum. Indirect zei hij daarmee dat een centrum ontbrak. Een eerste stap werd gezet met het autovrij maken van de Grotestraat Noord en ombouw naar City Promenade in 1973. Datzelfde jaar loste Almelo eindelijk een lang slepend probleem op met de opening van het stadhuis op het terrein van de fabriek van chemisch reiniger Palthe. De fabriek brandde af in 1968 en werd geruimd.

De doorbraak naar de Van Rechteren Limpurgsingel

Zonder aansluiting op het derde deel van de traverse naar de Van Rechteren Limpurgsingel was de traverse helemaal zinloos. De singel werd in maart 1962 geopend en kostte een slordige 4 miljoen voor het deel aan de oostkant van Almelo. De graaf stond grond af. De weg was extra duur doordat de Hofkampstraat, de Almeloëse Aa en het Almelo- Nordhornkanaal moesten worden

overbrugd. Een tunnel onder de Gravenallee zou te dicht op het kanaal gegraven moeten worden. In 1961 werd de Hofstraat verbonden met de traverse. De originele toegang was een steegje en de smalle Hofstraat, links en rechts van het huisje van Foto Boom. Het werd gesloopt, plus de panden er achter.

De Hofstraat kreeg een knik naar het zuidoosten. In de ontstane driehoek werd het hertenkamp aangelegd. Het Weteringebrugje werd afgebroken, want de aftakking van de Aa naar het Kolkje werd gedempt. Aan de rechterkant van de nieuwe straat stonden de kapitale villa's van de textielfamilies Cardinaal en Ten Bos. Vervolgens de HBS, dat badhuis werd en de Kopschool. Daarachter de vervuilende Leerlooierij van Gast en de Bleekkerk. Een aantal jaren later in 1964 werden een nieuw postkantoor en Openbare Bibliotheek gebouwd. In de bibliotheek kwam de bronzen kop van Roland Holst te staan. Geboetseerd en gegoten door Van Palland, geschonken door V&D. Het badhuis brandde af en werd met de Kopschool vervolgens gesloopt. De leerlooierij sloot in 1969 haar deuren toen de wet op het oppervlaktewater van kracht werd. Een jaar later werd Cultureel Centrum De Hagen geopend achter de oude Sociëteit. De ingang kwam aan de Hofstraat waar de beide stadsvilla's hadden gestaan. Het Cultureel Centrum bleef 10 jaar bezit van de Gemeente, maar werd verkocht aan Van der Valk, want er braken economisch zware tijden aan voor de Gemeente Almelo.

De jaren tachtig en negentig: de binnenstad opnieuw op de schop

Eind jaren zeventig en begin jaren tachtig waren een drama voor de stad. Ten Cate sloot het Javacomplex bij het station, Scholten en Stoomspinnerij Twenthe gingen kapot. Bendien, later Oxford, sloot haar poorten. De huizenprijzen daalden in het hele land. De economie zakte weg in een crisis. De werkloosheid steeg. Lubbers dreigde af te treden wanneer het aantal WAO-ers boven de 900.000 zou komen. Almelo werd een artikel-12 gemeente. En toch moest er wat gebeuren. Bij een oostenwind doken tussen V&D en de HEMA de Almeloërs diep weg in hun jassen.

Er werd een nieuw plan opgesteld voor de binnenstad. De financiering moest komen uit de aankoop van de grond van failliete textielfabrieken. Doorverkoop aan projectontwikkelaars moest extra geld opleveren. De binnenstad ging opnieuw op de schop en er werd hard afgerekend met de oost-west-traverse. Die ging op slot. In 1994 kreeg de gemeente Almelo voor de uitvoering van deze herstructurering door het Rijk de Bronzen Bever uitgereikt en een bedrag van f 50.000.

De Volkskrant schreef: "Het is het verlossende gouden muiltje voor de Assepoester onder de Nederlandse steden". En dan nog eens: "Almelo synoniem voor de

saaiste, meest afgetrapte uithoek van Nederland. Vandaar dat er in 1987 een structuurplan werd opgesteld". Het werd een voorbeeld van een integrale werkwijze. De gemeente formuleerde het als volgt: "terwijl de rest van Nederland praat, doen wij het". De oost-west-traverse werd rigoureus doorgeknipt en afgesloten. Tegen de façades van de HEMA en V&D werden winkels gebouwd, zodat er een intieme ruimte ontstond, die vervolgens met een glazen dak werd overkluisd. Het resultaat was in 1989 De Galerij. De auto werd geweerd. Bij de mond van de tunnel werd het verkeer afgebogen, terug naar de Burgemeester Raveslootsingel langs de spoorlijn of richting station. Aan de kant van de Hofstraat gewoon een verkeersbord: "verboden in te rijden". De Grotestraat werd wandelgebied met uniform straatmeubilair in de gemeentelijke kleur blauw.

Versland

Aan de markt bij de Kloosterhofflat werd een overdekt winkelcentrum gebouwd "Versland". Met daarin een bakker, een visboer, een groentezaak en een kaas- en notenzaak, aangevuld met een lunchroom. Het concept was echter te uitdagend voor Almelo. Versland werd een mislukking. Er kwam later een witgoedverkoper in. Verder langs de noord-zuid-as werd de Havenpassage gebouwd. C&A en AH kregen er een plek, net als een parkeergarage. Bij de opening van de Havenpassage stonden 12 winkelunits leeg. Dat bleef zo en werd erger. Uiteindelijk verzamelde zich in die passage herfstblad en zwervers.

Toch was er ook goed nieuws. Een deel van het textielerfgoed bleef behouden. De Stoomspinnerij Twenthe sloot eind jaren zeventig haar deuren, maar werd niet gesloopt. Het is nu een rijksmonument en bedrijfsverzamelgebouw. Het hoofdkantoor van Ten Cate aan de Egbert Gorterstraat werd gesloopt. Het torentje werd echter gered. Ernaast verrees de nieuwe rechtbank met haar karakteristieke blauwe "dak". Voorlangs kwam het water terug. Het deel van het kanaal, gedempt in de zestiger jaren, werd weer open gegraven. Schuin ertegenover werd de nieuwe bibliotheek gebouwd. Een ontwerp van Henk Döll van Mecanoo Architecten en nog steeds een uniek gebouw. Daartegenover de vijver met de schoorsteenpijp en portiershuisje van Gebrs. Scholten & Cie.

De Hofstraat

De bibliotheek en het postkantoor, gebouwd in de jaren zestig aan de Hofstraat, werden afgebroken. In hun plaats werden appartementencomplexen gebouwd waar het goed wonen is tussen het hertenkamp en de Aa, waarlangs stapsgewijs in deze eeuw het Doepark de Hagen ontstond een uniek stadspark, mede in stand gehouden door een grote groep vrijwilligers. Richting Grotestraat werd door Van der Valk het Theaterhotel gebouwd dat op haar beurt weer de oude sociëteit en het Cultureel Centrum omarmde. Het hotel kreeg een voorplein. De entree naar het theater lag in het hotel. De gemeente subsidieerde, volgens de deal van medio jaren '80, per jaar eerst een miljoen gulden. Later werd dat een half miljoen euro als bijdrage in de exploitatie van het schouwburg. Een winkel, parkeergarages en appartementencomplex aan de westkant richting het latere Doepark vulde de ruimte die overbleef na de sloop van o.a. de leerlooierij van Gast. Minister-president Lubbers legde de eerste steen.

Het water terug De derde "Makeover"

De Bronzen Bever werd bevestigd aan de "Kade" bij de vijver tegenover Kreta. Maar in de zomer van 2018 werd de bever in veiligheid gebracht en naar de Gemeentewerf getransporteerd waar de bronzen bever nog zou moeten liggen, want het water kwam terug. Opnieuw ging het centrum van Almelo op de schop. Met een kleine meerderheid stemde de gemeenteraad voor de bouw van een nieuw stadhuis van 58 miljoen tussen de nieuwe rechtbank en Kreta. De opening vond plaats

in 2015. Ervoor kabbelde water, want vanaf de nieuwe kleurrijke, maar lage Egbert Gorterbrug werd het kanaal weer uitgegraven. In een tweede fase volgde het deel naar de nieuwe havenkom met de ijsvogels. Het plein voor Nielz kreeg fonteintjes en een waterloop over de markt symboliseerde de gedempte Hagengracht. De mislukte Havenpassage werd gesloopt. Daarvoor in de plaats verrees een lint van winkels van havenkom naar Wierdensestraat. C&A keerde er in terug. De Coop rondde af. Een zichtlijn werd hersteld door McDonald's af te breken. Rechts van De Galerij verdween de herinnering aan V&D en de kaalslag van de jaren zestig volledig. Het werd verbouwd tot een appartementencomplex met een geheel nieuwe façade. De afronding vond plaats door de aanleg van een pleintje als busstation. Het Canadese oorlogsmonument heeft er na een lange zwerftocht een mooie plek gevonden.

Toekomst

Een stad die in zestig jaar tijd haar centrum drie keer op de schop nam moet reflecteren op wat nog rest aan min of meer ongeschonden erfgoed. De Adastraat en Boompjes. Het Schokland en de marktfacade van Ledebor tot het kantoor van het Huis van Bewaring. Het gebied tussen Doelenstraat en Kerkplein. Koester het en bedenk dat de rechtbank en de bibliotheek ook erfgoed zijn voordat lichtzinnig geopperd wordt om de één te slopen en de ander op te nemen in een nieuwe schouwburg. Met schouwburgen is Almelo te vaak de fout in gegaan.

Een huis aan de Wierdensestraat dat verdween

Door Miel Westenberg

Op een kavel in de tuin van de familie Ledeboer lieten mijn ouders in 1933 een nieuw 'praktijkhuis' bouwen. De plaats - Wierdensestraat 22a - was tegenover het kantoor van de KSW (ook wel Officiershuis) tussen de Boompjes en de Westerstraat. Het huis werd gebouwd onder leiding van architect Francken (ook architect van het grote 'Posthuis' in Ootmarsum, tegenwoordig 'Wylandrie' geheten). In die tijd - zestiger jaren van de vorige eeuw - was het gebruikelijk dat de praktijk vanuit het woonhuis van de dokter gevoerd werd. Bij afwezigheid van de huisarts konden dan door de echtgenote of de kinderen de - vaak schriftelijke - boodschap van patiënten aangenomen worden.

In 1947 kwamen op het gemeentehuis de eerste plannen voor een 4-baans weg, dwars door het centrum, in een tijd waarin men in Amsterdam de grachten wilde dempen om daar autowegen te kunnen aanleggen. Gelukkig kwam men in Amsterdam tot andere inzichten, maar hier ging de naoorlogse sloopwoede nog jarenlang door.

De Wierdensestraat werd ingrijpend veranderd waarbij vele bijzondere panden verdwenen, ook het gebouw

van de Nederlandse Bank, Wierdensestraat 29, waar in november 1944 door het verzet de grootste bankroof - 44 miljoen - aller tijden had plaatsgevonden. Dit verdwijnen van een gebouw met zo'n geschiedenis, was natuurlijk eeuwig zonde.

Voor mijn ouders brak een tijd van grote onzekerheid aan, ze moesten informatie over het eventueel verdwijnen van hun huis - evenals van veel andere huizen - uit de krant vernemen.

De onderhandelingen met de gemeente waren stroef en liepen uit op een rechtszaak. Mijn ouders moesten op zoek naar een huis waarin ook een spreekkamer en wachtkamer aangebracht konden worden. Het verdriet hun huis te moeten verlaten werd verzacht doordat ze meerdere elementen uit hun oude huis mee konden nemen, zoals houten vloeren, voordeur en verschillende glas in lood schuif- en tochtdeuren. Het verminderde de verontwaardiging hun huis te moeten verlaten voor een aan te leggen rotonde - al weer lang verdwenen - en een 4-baans (snelweg-) tunnel die bedoeld was om zoveel mogelijk verkeer door Almelo te krijgen.

Eerste huis links

Hotels bij het station Almelo

Door Hans Gerritsen

Nadat in 1865 het eerste station in Almelo werd geopend ten behoeve van de lijn Almelo-Oldenzaal-Salzbergen, werden er aan en nabij het Stationsplein diverse hotels en andere horecagelegenheden gerealiseerd. De horeca kwam tot grote bloei in de decennia die volgden, met name na 1890 toen de spoorlijn richting Apeldoorn en Amsterdam gereed kwam, hetgeen een flinke toename van het aantal reizigers tot gevolg had. Ruim een eeuw na het begin trad stagnatie op. Inmiddels zijn vrijwel alle gelegenheden verdwenen. Een terugblik.

Spoorwegen in Almelo

Bij de opening van het eerste station in 1865 was het stationsplein onverhard, waardoor bij regenachtig weer een modderige vlakte ontstond. Geleidelijk aan werd er meer orde aangebracht met beplanting en bestrating. Aan de overkant, vanaf het station gezien, stonden twee panden: een koffiehuis dat reeds in 1862 zijn deuren opende en een villa van Palthe die later bewoond werd door de heer Middelveld-Viersen destijds directeur van de HBS aan de Hofstraat. Dit pand werd later een hotel op nummer 10 van het Stationsplein.

Schreuder en het Stationskoffiehuis

In 1878 opende Frits Schreuder direct tegenover het station (het latere nummer 8 op het Stationsplein)

het gerenommeerde Stationskoffiehuis. Schreuder was voordien timmerman en turfhandelaar geweest. Bij het Stationskoffiehuis was een stalling en er werden rijtuigen en paarden verhuurd. Frits Schreuder en zijn zonen en hun gezinnen zouden een bepalende rol spelen bij de ontwikkeling van het Stationsplein. Het koffiehuis werd uitgebouwd tot hotel dat in later dagen de naam "La Station" droeg.

Een van de uitbaters in het hotel van Schreuder was J. Schut. Op nummer 6 was een garage, een pand waar later een groothandel in groente en aardappelen was gevestigd onder de naam "La Paine" en dat vervolgens door De Jager gebruikt zou worden voor zijn aardappelhandel. Tussen nummers 4 en 6 was de Smitstraat, in die tijd een levendige volksbuurt.

Hoek Spoorstraat

In 1885 werd op de hoek van de Spoorstraat een café gebouwd door Gerrit Beverdam. Dit werd in 1910 overgenomen door Jan Dolfin die het uitgebreid heeft tot hotel. Jan Dolfin kwam uit de Poort van Kleef, gevestigd aan de oude veemarkt op de driesprong Grotestraat-Bornsestraat-Bornerbroeksestraat. Hij stond wijd en zijd bekend als Oome Jan en werd bekend door zijn zgn. "klets-nacht-sociëteit" een belangrijk ontmoetingspunt in Almelo dat zoals de naam aangeeft op een laat tijdstip sloot. Het hotel werd overgenomen door een zoon van Schreuder, die het in 1930 liet verbouwen. Het werd later een lunchroom die gerund werd door oud-Heraclied Gerrit Freese.

Grimme

In 1915 vertrok Jan Dolfin naar het pand van J. Palthe op Stationsplein 10. Palthe was toen rechter en president van de rechtbank. Het monumentale witte pand werd gekenmerkt door een vergulde windvaan en een glazen koepel die aangebracht was in verband met de hobby van Palthe, nl. sterrenkunde. Dolfin zette hier zijn hotelbedrijf geruime tijd voort. Later werd het hotel overgenomen door A. Grimme. Een deel van de grond werd verkocht aan de Stoomspinnerij Twenthe, waarvan het gebouw dat nu Twenthecentrum heet tegenwoordig nog aanwezig is. Grimme werkte eerder in het café van zijn familie, Schoonzicht / Bellevue aan de Bleek. Tussen Vasse en Ootmarsum had hij theehuis

Dennenoord. Dat is later weliswaar verplaatst in verband met de activiteiten van een zandwinning, maar het bestaat als theehuis nog steeds. In Hotel Grimme werden allerlei exposities georganiseerd waaronder een banketbakkerstentoonstelling. De naam werd gewijzigd in Hotel Royal. Aan het eind van de oorlog, bij de bevrijding van Almelo werd het hotel verwoest. In het hotel hadden Duitse soldaten zich verschanst. Nadat deze weigerden om zich over te geven werd het hotel met een vlammenwerper in brand gezet. De Duitsers werden krijgsgevangen gemaakt maar het hotel was verloren. Na afbraak van het door brand zwaar beschadigde gebouw bleef het perceel lange tijd onbebouwd.

Spoorzicht

Tussen de nummers 8 (Schreuder) en 10 (Grimme) kwam op de plaats van het eerste koffiehuis café Klein Flora, later café-restaurant Spoorzicht. In de oude benummering aan het Stationsplein was dit 8b, later werd dit nummer 14. Hier liep eveneens een straat die verdwenen is nl. de Stationssteeg. Uitbaters van Spoorzicht waren onder meer G. Bolk, G. Elfering en J.B. Schreuder. Het restaurant had een markante ronde vormgeving en werd in 1968 omgedoopt tot Suisse. Van 1917 tot 1919 was aan de achterzijde de zgn. Witte Bioscoop gevestigd. Deze had de ingang vanaf de Stationssteeg. Deze bioscoop kon de concurrentie echter niet aan met de bioscopen in de Grotestraat Oude Eind, Varossieau, Denovo en Cinema Palace. Dat lag ook aan het aanbod. In de Witte Bioscoop werden films gedraaid met

een christelijke inslag. In 1986 werd Suisse aangekocht door de Twenthe Groep. Het restaurant werd gesloopt en het vrijgekomen gebied werd een parkeerterrein voor het nieuwe bedrijfsverzamelgebouw.

Overige horeca en voorzieningen

Om het beeld compleet te maken, in kort bestek de volgende gelegenheden. Op de hoek van het Stationsplein en Wierdensestraat was vroeger het café van Karel Kuiper gevestigd. Aan de Wierdensestraat 69-71 waar nu het ROC Twente staat was Hotel Nationaal (uitbater J. Kemperink) en aan de Spoorstraat 10 was Hotel Modern (J. Kamphuis/B. Gierveld). Midden op het Stationsplein stond de kiosk van J. Hammink. Al deze gelegenheden zijn inmiddels gesloten en de panden zijn gesloopt. Op het stationsplein was geruime tijd een busstation gevestigd.

Einde van een tijdperk

In 1960 werd de Spoorstraat verbreed en heette nadien Egbert Gorterstraat. Daartoe werd het pand van Schreuder op nummer 4 afgebroken, evenals alle panden aan de zuidzijde van de Spoorstraat. In 1987 werden zowel Hotel Schreuder en café-restaurant Suisse, voorheen Spoorzicht gesloten en afgebroken. Hotel Royal voorheen Grimme was reeds weg. Ruim een eeuw was er levendige horeca aan het Stationsplein. De hotels en cafés gehuisvest in veelal markante bebouwing zijn verdwenen.

De horeca heeft een vitale economische functie gehad, uiteraard vaak ten behoeve van de textielindustrie. In mindere mate was er ook toeristisch bezoek. De handelsreizigers en vertegenwoordigers kwamen om zaken te doen met de textielindustrie, voor grondstoffen,

machines en de verkoop van producten. Veel Engelse engineers bleven wekenlang in de hotels om de textiel- en spinnerijmachines van Ten Cate en Twenthe te onderhouden.

In die tijd waren auto's nog schaars en vooral voorbehouden aan de elite. Een dag heen en weer vanuit huis was vaak niet mogelijk of omslachtig. Dat maakte dat men koos voor een verblijf gedurende de week in Almelo in een logement of hotel. De trein was dan het aangewezen vervoermiddel. Veel zakenmensen uit het Westen bleven van maandag tot vrijdag om hun zaken te doen. Sindsdien is er veel veranderd. De auto kwam binnen het bereik van veel meer mensen, de autoverbindingen werden beter. Daardoor was men minder aangewezen op een verblijf in een hotel. De bedrijven uit het Westen zochten medewerkers woonachtig in Twente om verblijfskosten in een hotel te drukken. Het wegvallen van de textielindustrie en de daarmee verwante bedrijven heeft de belangrijkste rol gespeeld in de neergang van de hotels. In deze periode nam de concurrentie toe. Lokaal werden de hotels ook gebruikt voor vergaderingen, diners, ruilbeurzen, manifestaties, sociale bijeenkomsten en tentoonstellingen. Ook hier kwamen alternatieve mogelijkheden beschikbaar. Het wegvallen van de zakenwereld en een beperkt toeristisch bezoek maakte dat de hotelexplotatie steeds minder rendabel werd en dat het ook niet meer mogelijk was te investeren om de eigen voorzieningen te moderniseren. Daarmee is er een einde gekomen aan een tijdperk. Het bijzonder fraaie station uit 1962 van Van der Gaast en Baas is er gelukkig nog steeds. Het maatschappelijk leven op het Stationsplein is echter ingrijpend veranderd.

Met dank aan Tineke Verfaillie, Harry Koop en Barend-Jan Schreuder.

Dubbele overweg

Door Hans Gerritsen

Tussen 1932 en 1968 was er een unieke situatie bij het spoor in Almelo, de zogenaamde dubbele overweg, een trefzekere typering in de volksmond van twee overwegen die elkaar kruisten. De ene overweg was die in de Bornerbroeksestraat, de andere tussen de Violierstraat en de Schoolstraat. De huidige situatie ter plekke met verdiept spoor lijkt in niets op die van destijds. Toch weet elke Almeloër welke plek bedoeld wordt als het gaat over de dubbele overweg. Een terugblik.

Spoorwegen in Almelo

De Almelose laken- en drankenhandelaar Elias Jan Hendrik Dull, die ook voorzitter was van de Kamer van Koophandel, heeft als eerste het initiatief genomen voor de aanleg van een spoorweg in Almelo. Hij kreeg in 1853 een concessie voor het tracé Zwolle - Almelo - Lingen. Het zou echter nog tot 1865 duren voordat de eerste spoorweg tot stand kwam. Dat ging toen om een ander tracé, nl. Almelo- Oldenzaal- Salzbergen. In Salzbergen kwam de verbinding tot stand met het Duitse spoorwegnet. De spoorlijn had vooral een economisch doel namelijk de aanvoer van relatief goedkope steenkool voor de textielindustrie, die in die tijd in Almelo een stormachtige ontwikkeling doormaakte. De treinen zouden ook voorzien in personenvervoer. Op 18 oktober 1865 werd ook het eerste stationsgebouw in Almelo in gebruik genomen. In 1882 werd dit reeds vervangen door een nieuw stationsgebouw dat dienst deed totdat het huidige station van Van der Gaast en Baas gereed gekomen was in 1962. De spoorweg van Almelo werd reeds snel in het landelijk net opgenomen, met verbindingen Zwolle 1881 en Apeldoorn 1890. Salzbergen werd een station op de lijn Arnhem- Berlijn die langs Hengelo kwam. In 1902 kwam de spoorweg Almelo- Hengelo tot stand.

Toenemend verkeer

In de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw was er een sterke groei van het aantal inwoners in Almelo. De verkeersdruk op de weg en het spoor nam fors toe. In 1926 werd in de net gebouwde woonwijk De Riet een station in gebruik genomen, er was planvorming voor een rondweg om de binnenstad waarvan Schoolstraat en Violierstraat deel zouden uitmaken. De toenemende drukte was op indringende manier zichtbaar op de belangrijkste overweg vlak ten zuiden van het station in de Wierdensestraat. Omdat ook het treinverkeer toenam moest het verkeer steeds langer wachten. Reeds in de jaren twintig was er sprake van plannen voor een tunnel. In 1967 kwam na een lange aanloop van planvorming, onteigening en sloop de tunnel in de Wierdensestraat gereed. Ook bij andere overwegen vonden aanpassingen plaats zoals bij de overgang in de Nieuwstraat- Zuiderstraat.

De dubbele overweg

Aanvankelijk was er een enkelvoudige spoorwegovergang in de Bornerbroeksestraat voorbij de Egbertuskerk naar het zuiden. In de jaren 1930 en 1931 kwamen er plannen van de gemeente en de Nederlandse Spoorwegen voor een tweede overweg die dienst zou doen in een nieuwe rondweg over een verbrede Schoolstraat en de Violierstraat. In 1932 kwam deze overweg gereed. Daarmee ontstond een wonderlijke, maar ook complexe situatie van twee overwegen vlakbij elkaar, die in de Bornerbroeksestraat iets zuidelijker dan die in de Schoolstraat - Violierstraat. De verkeerssituatie werd nog ingewikkelder doordat ook parallelwegen als Anjelierstraat en Ambtstraat aantakten op het geheel. Op de dubbele overweg stond een seinwachtershuisje van waaruit de overwegen bediend werden. Bekend was spoorwachter Rouwendaal. In die tijd waren er nog geen zgn AHOB's. (automatische halve overwegbomen). Om het af te maken waren er regelmatig agenten in de weer om het drukke verkeer in goede banen te leiden. De nieuwe oplossing leidde aanvankelijk tot enthousiaste reacties, maar dat had vooral te maken met de aanleg van bestrating waardoor modderpoelen tot het verleden behoorden.

Het sociale leven bij de dubbele overweg

Aan de dubbele overweg was het een drukte van belang. Er was een aantal markante winkels die ook nadrukkelijk een sociale functie hadden. Aan de Bornerbroeksestraat nr 193 op de hoek met de Schoolstraat was gevestigd de druk beklante ambachtelijke slagerij van Johan Reuvekamp, later opgevolgd door zoon Gerrit en kleinzoon Henk. Reuvekamp had eerder een zaak in de Nieuwstraat bij de Gravenstraat. De slagerij stond wijd en zijd bekend om zijn uitstekende worsten. Wat verderop in de Bornerbroeksestraat was supermarkt Kuiper. Aan de overkant op de hoek met de Ambtstraat was op Schoolstraat 1 lunchroom Gé ter Maat. Daar verkocht Willem Uitslag zijn vermaarde ijsjes. De lunchroom was ook een druk ontmoetingspunt. Later verhuisde cafetaria Ter Maat naar de Nachtegaalstraat. Beeldbepalend voor de dubbele overweg was het

sigarenmagazijn van oud-Heraclied Jan Veldhuis, Anjelierstraat 2, aldaar gevestigd vanaf 1928. Later kwam er tevens een hulppostkantoor, "het postkantootje" in de volksmond. Bijzonder was dat Jan Veldhuis elke zondag om 17.00 uur de voetbuitslagen opschreef op een ouderwets krijtbord. In juni /juli werden ook de uitslagen van de etappes van de Tour de France weergegeven. Na het pensioen van Jan Veldhuis midden jaren 70 is de zaak overgenomen door Marcel en Anja Besselink die tot 2021 aldaar actief zijn geweest. Ook zij hebben invulling gegeven aan de sociale functie als wijkwinkel o.a. met een koffiehoeke.

Overweg Bornerbroeksestraat wordt afgesloten

De dubbele overweg heeft tot 1968 gefunctioneerd, vanaf 1932 dus in totaal 36 jaar. De veiligheid kwam in het geding door het toenemende verkeer. In 1967 kwam een voorstel van de kant van de NS om de overweg in de Bornerbroeksestraat af te sluiten. In 1968 werd toestemming verleend door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

De situatie werd vervolgens in 1968 ingrijpend gewijzigd. De overweg Schoolstraat- Violierstraat werd verbreed en er kwamen AHOB's. Het markante seinwachtershuisje verdween. De overweg in de Bornerbroeksestraat werd afgesloten. Er ontstond daarmee een noordelijk deel, van de Violierstraat langs de Egbertus tot aan de Oude Veemarkt en een zuidelijk deel richting Bornerbroek dat niet meer toegankelijk was voor verkeer vanuit de stad. Het noordelijke deel van de Bornerbroeksestraat werd verbreed als belangrijke verkeersader tussen centrum en de Violierstraat. Deze functie als verkeersader werd in 1993 echter overgenomen door de Burgemeester Raveslootsingel die toen van de Zuiderstraat werd doorgetrokken naar de Violierstraat. De toegang van het noordelijke deel van de Bornerbroeksestraat werd afgesloten. Het doorgaande verkeer vanuit de stad ging daarna van de Burgemeester Raveslootsingel naar de Schoolstraat en vervolgens naar de Henriette Roland Holstlaan.

In de directe omgeving van de overweg veranderde ook veel. In 1966 kwam verzorgingstehuis De Koppel

(architect Th.J. Van Elsberg) tot stand vlakbij de dubbele overweg. Een nieuwe weg, de Brouwerijstraat, werd aangelegd tussen de Bornerbroeksestraat en de Goudsbloemstraat. De naam herinnert aan brouwerij Hagedoorn en Kirchmann die van 1873 tot 1934 op deze plek stond.

De verdiepte aanleg van het spoor

Met het afsluiten van de overweg in de Bornerbroeksestraat was het probleem van de doorstroming van het verkeer nog verre van opgelost. Net zoals bij de Wierdensestraat werden plannen gemaakt voor een tunnel. Deze werd reeds in 1963 in het bestemmingsplan opgenomen maar financiële beperkingen en gebrek aan medewerking van Rijk, provincie en NS zorgden er voor dat de situatie voortduurde en langzamerhand onhoudbaar werd. Bij de voormalige dubbele overweg kwam een plan voor een rotonde, de Koppelring, maar later kwam opnieuw het plan voor een tunnel ter tafel, ditmaal van de zijde van ProRail, het bedrijf dat de verantwoordelijkheid kreeg voor de railinfrastructuur. Deze plannen werden uitgewerkt, maar geleidelijk kwamen er nieuwe bezwaren zoals de sociale veiligheid van de tunnel en de bereikbaarheid van de parallelwegen, de Anjelierstraat en de Ambtstraat. Een doorbraak in het denken over de aanpak van de overweg kwam met het voorstel van het bedrijf Volker Wessels om het spoor verdiept aan te leggen en het verkeer over het spoor te leiden, waardoor de overweg kon vervallen. Dit plan viel in goede aarde. Er zijn dan echter nog diverse bestuurlijke en financiële hindernissen te nemen, maar er komt uiteindelijk een plan tot stand dat zal leiden tot de verdiepte aanleg. In 2006 gaan de werkzaamheden van start en in 2009 wordt het verdiepte spoor in gebruik genomen. De overweg behoort tot het verleden. De gevleugelde uitdrukking "dubbele overweg" is gebleven.

Ruim gebruik gemaakt van A. Vondeling, Almelo verdiept. Uitgave gemeente Almelo en Pro Rail en documentatie op de website *Mijn stad, mijn dorp*.

Harry Spies, redacteur en 1ste voorzitter van de Historische Kring Stad en Ambt 1999 - 2002

Door Hanschristiaan Krol

Bladerend en lezend door 25 jaargangen Stad & Ambt valt op hoe weinig genegen de verschillende redacties waren om op de eigen geschiedenis te reflecteren. Daarom een overzicht van de voorgeschiedenis van het Genootschap Stad en Ambt en het blad Historische Kring Almelo tot hun fusie in 1999. Dat jaar ontstond de Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo. Gerard Vloedveld bleef in januari 1999 in het nieuwe blad Stad en Ambt als een der weinigen terug.

Het Genootschap Stad en Ambt Almelo

Op 11 februari 1949 werd op initiatief van architect Jan Jans, meester Vloedveld, de auteur van Mans Kapbaarg, en Gerrit Jan Gast, filmer en eigenaar van de leerlooierij-ververij aan de Hofstraat een openbare bijeenkomst belegd in de grote zaal van de Sociëteit. De belangstelling was groot. Jan Jans pleitte voor behoud van de karakteristieke gebouwen in het centrum van Almelo en Gerrit Jan Gast liet zijn 45 min. film: "Almelo van vlek tot stad" zien. Bij de oproep om een historische vereniging te stichten schreven zich een fors aantal leden in. Daarmee was het Genootschap Stad en Ambt Almelo een feit.

In de loop van de volgende jaren ontwikkelde het Genootschap haar eigen ritme. In de winter lezingen met b.v. de lichtbeelden door de projector van Gerrit Jan Gast en een excursie in het voorjaar plus de Nieuwjaarsreceptie, de Kuieravond. Tradities die nu nog deel zijn van het programma van de Kring. In tentoonstellingen werd het werk van Jan Jans, Gorter en andere Almeloëse schilders getoond. Niet alle speerpunten waren op termijn een succes. De jaarlijkse Palmpasen optocht, een initiatief van het genootschap, is een paar jaar geleden een stille dood gestorven. Jan Jans streed op persoonlijke titel zijn felle strijd tegen de sloop van het Almeloëse centrum en verloor. Zie het artikel van Cor Trompetter elders in deze uitgave.

Het Genootschap slaat haar vleugels uit

Eind jaren zestig maakte het Genootschap zich sterk voor een heemkunde museum voor Almelo. De enige expositieruimte in Almelo was de begane grond van de Waag, gerund door de vrijwilligers van de Kunstkring. Boven vergaderde de gemeenteraad nog altijd zonder een eigen raadszaal in een nieuw stadhuis. Toen dat in 1973 werd geopend rook het Genootschap haar kans en

"kraakte" de raadszaal in de Waag. Het resultaat was het Heemkunde Museum, nu gevestigd in het Rectorshuis en op weg naar een nieuw onderkomen aan de Grotestraat Noord: Het Hofkeshuis. Een andere traditie zag het daglicht in 1974. Dat jaar bij het 25-jarige bestaan werd voor het eerst de Mans Kapbaarg prijs uitgereikt aan G.J. Eshuis de schrijver van: "Van Boerenland tot Stadsrand" voor zijn strijd voor het behoud van erfgoed. De prijs bleef bestaan. Dit jaar wordt de prijs voor de twaalfde keer uitgereikt.

Meer erfgoedorganisaties

In de loop van de volgende jaren groeide het aantal organisaties die actief werden op het gebied van het behoud van erfgoed. De Twentse Culturele Vereniging kwam en ging. Succes hadden het Wevershuisje en Stadsherstel. Hetzelfde gold voor een initiatief van Hans Holtmann en Gerard Vloedveld. In 1992 verscheen het eerste nummer van het tijdschrift "Historische Kring Almelo". Het blad dat vier keer per jaar verscheen bleek een succes. Het aantal donateurs nam toe en Everhard Jans, de zoon van, voegde zich bij de redactie. Het blad verscheen in zwart-wit. Hans Holtmann deed de lay-out. In zijn aangebouwde serre werd vergaderd. Lege wijnglazen en een volle asbak waren het resultaat, wanneer de redacteurs de te publiceren artikelen redigeerden, ook van elkaar.

Harry Spies

In september 1994 schoof Harry Spies aan. Hans Holtmann haalde hem binnen als redacteur. Harry was een geboren en getogen Almeloër, maar zijn voorouders kwamen van Bornerbroek. Het verklaart zijn belangstelling voor het dorp en zijn serie artikelen over Bornerbroek, die hij voor HKA schreef. Harry leidde in de Trefhoek ook bijeenkomsten van de werkgroep genealogie, toen een uiterst populaire bezigheid. Het financieel in leven houden van het blad was een klus. Gerard Vloedveld tolereerde geen advertenties. Lopend en fietsend werd De Historische Kring Almelo bij de donateurs bezorgd. Harry deed er zelf zo'n 70 en zette bij een groep "bezorgers" 15-30 exemplaren achter de deur, die hun routes liepen langs een door Harry uitgezet parcours.

De redactie wilde ook bindend zijn voor andere erfgoedorganisaties. Achterin onder de kop 'Agenda'

konden de Windkorenmolen de Hoop, De Twentse Cultuurhistorische Vereniging, Het Genootschap Stad en Ambt en het Heemkunde Museum hun activiteitenoverzichten kwijt. Stadsherstel kreeg een podium door artikelen over haar activiteiten te publiceren. Een stap verder was het initiatief tot het 'Groot Overleg' tussen de Almeloze erfgoedorganisaties. Op het Kerkplein werd een 'Almelo Dag' georganiseerd. De verschillende clubs presenteerden zich daar. De belangstelling viel echter tegen, maar tussen de Redactie en Het Genootschap klikte het. In juni 1998 wordt de donateurs meegedeeld dat "wij voornemens zijn om met het Genootschap Stad en Ambt te fuseren". Die fusie verliep heel natuurlijk volgens Harry. "Wij vulden elkaar aan". Het Genootschap had geen blad en de Historische Kring organiseerde geen lezingen en excursies. Het Genootschap was een vereniging en moest haar leden nog om toestemming vragen. De Kring was een stichting. Zij hoefde geen verantwoording aan de donateurs af te leggen. Notaris Baden rondde de fusie af en per 1 januari 1999 was de Historische Kring Stad en Ambt Almelo een feit. Volgens Harry liep ook de invulling van de bestuursfuncties soepel. Er werden geen piketpaaltjes geslagen. Harry zelf werd voorzitter, Herman Kleissen van het Genootschap werd secretaris en zou dat nog bijna 20 jaar blijven. Penningmeester werd Karel de Bruin.

Een eigen onderkomen

Voor een bomvolle zaal kon Harry Spies op de Kuieravond in januari zijn maidenspeech houden. Hij kondigde aan dat de nieuwe stichting op zoek was naar een eigen onderkomen. Een beleidsnota van de hand van Harry werd B en W aangeboden met een verzoek om subsidie. Fons Wiechman reageerde vrij snel en bood het Hof van Gülick 1 te huur aan, zij het zonder perspectief op een langjarig contract. De gemeente kwam financieel over de brug en het huurcontract werd per 1 april getekend. De Historische Kring betaalde slechts gas, licht, water en onderhoud. Donateurs werden opgeroepen om boeken, tijdschriften etc. over de Twentse en Almeloze geschiedenis te schenken. Harry, met zijn contacten in het onderwijs, wist de nodige tafels, stoelen en bureaus te ritselen. Het archief van Gerard Vloedveld vond er zijn plek. Die zomer was de Librije een feit. Twee middagen en een avond per week geopend.

Een nieuw onderkomen

In 2001 gaf Harry Spies het bestuur van de Kring te kennen dat ze op zoek moesten naar een nieuwe voorzitter. Binnen het speciaal onderwijs in de regio maakte hij carrière, waardoor de

combi met het voorzitterschap niet meer houdbaar was. Tijdens de volgende Kuieravond van januari luidde Harry zichzelf uit en Jan van Kooij als nieuwe voorzitter in. Jan was oud-journalist en net met pensioen. Harry bleef als redacteur nog een periode voor de Kring actief. Jan kreeg direct een fors probleem op zijn bord. Onverwacht werd het huurcontract van de Librije per 1 april 2002 opgezegd. In zijn eerste column in het aprilnummer van 2002 klinkt hij niet paniekerig maar terecht bezorgd. Makelaars werden afgelopen en de gemeente benaderd voor twee pandjes aan de Herengracht. Het leverde niets op. Vervolgens via een contact met Eleon de Haas blijkt het zoldertje van de synagoge beschikbaar. Weliswaar klein, maar het is een oplossing, maar ook kortdurend. Harry, op dat moment werkzaam in Hengelo, wordt daar getipt dat de Hengelose bibliotheek samenwerkt met de Historische Kring Hengelo. Harry neemt contact op met Jan van Kooij, die op zijn beurt in gesprek gaat met Jan Krol, directeur van Bibliotheek Almelo. Het klikt. De collecties Twente en Almelo van de bibliotheek worden samengevoegd met het archief en boekencollectie van de Kring. Zo kreeg Het Historische Informatie Punt (HIP) in 2005 haar plek op de vierde verdieping van de bibliotheek, waar al sinds jaar en dag Harry Koop leiding geeft aan een groep vrijwilligers.

Jan van Kooij (1937 - 2019) trad terug als voorzitter in 2011 en gaf het stokje door aan Hans Krol. Harry Spies is gepensioneerd. Als vrijwilliger werkt hij nu mee aan de inrichting van tentoonstellingen voor het Heracles Museum. Daarnaast is hij redacteur en schrijft hij voor *Frens*, het clubblad van Heracles met een oplage van 5000 exemplaren.

Hanschristiaan Krol, voorzitter van de Historische Kring Stad en Ambt 2011 - 2018

Door Jennie van der Horst - Hemmink

De Almelse geschiedenis? Daar denkt de jonge Hanschristiaan niet aan, wanneer hij dagelijks door de Grotestraat fietste op weg naar het Erasmus aan de Sluiskade. De kaalslag van het centrum in de jaren zestig gaat volledig aan hem voorbij.

Zijn wieg staat aan het Van Dronkelaarplein. Maar zijn jeugd speelt zich af in Nieuwland II, in de jaren zestig een moderne nieuwe wijk. Met jonge ambitieuze ouders en kinderen die 'door zullen leren', omhoog op de sociale ladder.

Altijd wel met een groep jongens. Sporten, spellen, Stratego, monopoly. "We trokken veel met elkaar op, verveelden ons geen moment. Er was wel competitie maar vooral vriendschap". Vader is bij de politie. Moeder een warme, sociale vrouw met open oog voor man, kinderen en omgeving.

Hanschristiaan vertelt: "Mijn Moeder was niet zo'n geweldige kok, maar ze bakte met oud en nieuw geweldige oliebolletjes. Een paar keer werd er in het rijtje van negen huizen aan de Steffensweg met oudjaar een oliebolletjeswedstrijd gehouden die moeder won. Vader verzuchtte: "Straks worden we door de burgemeester thuis uitgenodigd, maar de oliebolletjes van mevrouw Ravesloot zijn niet te eten". Hij was het beter gewend!

Lezen, altijd lezen

Gymnasium Alfa. Vaak op het hockeyveld. Speelt met verve toneel. En altijd maar lezen, lezen, lezen. Bibliotheek Grotestraat. Van de jeugdbibliotheek boven, naar beneden, nieuwgierig naar de grotemensenboeken. Hij herinnert zich 'Silent Spring' (1962) van de Amerikaanse bioloog Rachel Carson, vertaald als 'Dode lente'. Het gaat over de nadelige milieueffecten van het gebruik van pesticiden en verwijt de industrie desinformatie te verspreiden". Het maakte grote indruk.

Studie in Groningen

Dan Groningen, geschiedenis. Waarom geschiedenis? Denkt even na, "Ik kon het gewoon heel goed en het interesseerde me". Een boeiende tijd breekt aan. Nieuwe contacten, nieuwe informatie, nieuwe wegen. Is actief in de studentenbeweging, lid dagelijks bestuur Letterenfaculteit en wanneer hij naar het platteland

verhuist wordt hij voorzitter van de PvdA in Bedum. Speelt daar ook toneel in de Rederijkerskamer.

Naar Afrika

Ook de romantiek kleurt zijn leven. Hij valt als een blok voor de Zeeuwse Hanneke de Vlieger. Zij studeert psychologie.

Hanschristiaan studeert af in de contemporaine geschiedenis: zijn doctoraal scriptie heeft als onderwerp "Uhuru de weg naar de onafhankelijk van Tanzania".

Het brengt Hanschristiaan en Hanneke naar Zambia, waar hij drie jaar Afrikaanse geschiedenis geeft aan de Kawambwa Boys Secondary school op 800 kilometer van de hoofdstad Lusaka. "Zo'n bijzondere tijd, het heeft mijn kijk op de wereld veranderd".

Terug naar huis

Na een contract van drie jaar als vervanging van de dienstplicht keert hij na 11 jaar terug naar Almelo. Er is een mooie aanstelling aan het Erasmus, de school van zijn jeugd. Hij is daar de loop der jaren docent geschiedenis, decaan en coördinator. Maar eerst voor de klas. Hanschristiaan geniet van zijn vak en probeert zijn leerlingen de liefde voor geschiedenis bij te brengen. Te beginnen dicht bij huis. "Ik bedacht projecten met onderwerpen uit de naaste omgeving. De leerlingen moesten op onderzoek uit in Almelo. En zo kwam ik ook in contact met de Historische Kring. Onder andere met de Werkgroep Opgravingen en de Werkgroep Binnenstad en dat leverde mooie resultaten op." Hanschristiaan raakt geboeid door de Almelse geschiedenis en verdiept zich er in. Hij gaat artikelen schrijven voor Stad & Ambt.

Praeses van de club

En dan op een dag wordt hij benaderd door de voorzitter van de Historische Kring, Jan van Kooij. Die zal een jaar later, in 2010, met pensioen gaan en zoekt een opvolger voor zijn mooie maar ook tijdrovende job.

Hanschristiaan pakt de handschoenen op. Met liefde en plezier, zoals hij zegt. Hij zal 7 jaar de taak met toewijding vervullen. De Almelse gemeenschap met haar boeiende historie ligt hem na aan het hart.

En als ik vraag wat hij denkt dat zijn nalatenschap is: "Ik heb geprobeerd bindend te zijn naar bestuur en leden,

maar ook t.o.v. de andere Almelose organisaties die zich met erfgoed bezig houden door ze een podium te bieden met het accent op interactie”.

Vernieuwend is de website. En het blad Stad & Ambt wordt gered. De kosten stijgen doordat de Duitse drukker duurder wordt en de post de prijzen verhoogt. Penningmeester Henk Dik weet te bezuinigen op een aantal posten. De bijdrage van de donateurs wordt stapsgewijs verhoogd.

Lastig jaar 2015

In 2015, het annus horribilis, komt de omslag. Hanschristiaan wordt weduwnaar en Hans Kobes, verantwoordelijk voor de uitgave van Stad & Ambt, overlijdt. Tegelijk dreigde een redacteur met een rechtszaak. Met veel kunst en vliegwerk wordt het oktober- en januarinummet uitgebracht.

Gelukkig keert Hans Holtmann terug in de redactie. Hij neemt de layout op zich. Wim Noordik, de nieuwe penningmeester weet samen met Hanschristiaan de kosten van het blad fors terug te brengen. Sander Herman is de nieuwe drukker en een postbedrijf in Enschede zorgt ervoor dat het blad voordelig bij de mensen komt.

In 2018 vindt Hanschristiaan het welletjes. Theo van Rijmenam wordt de nieuwe voorzitter.

“We stonden toen op de kop van het station te wachten op de blauwe engel. Die trein, ook een stuk erfgoed, werd gebruikt in de musical *Het Verzet Kraakt*. Daar sprak ik Theo en zo is het gekomen.”

De oud-voorzitter is nu redacteur van Stad & Ambt. Ook daar houdt hij zich bezig met de geschiedenis van Almelo. “Ik schrijf graag. Artikelen maken over de historie van onze stad, dat verveelt me nooit. En ik geef graag lezingen. Er is zoveel te vertellen!”

Daarnaast produceert Hanschristiaan in samenwerking met de Almelose Bibliotheek jaarlijks een voorstelling voor de Maand van de Geschiedenis, terwijl de Almelo Geschiedenis Quiz, die hij samenstelt met Loes Heij, inmiddels een succes is en een mooie traditie.

Theo van Rijmenam, voorzitter van de Historische Kring Stad en Ambt 2018 tot heden

Door Jennie van der Horst - Hemmink

Theo van Rijmenam groeit op in Den Bosch tussen de gloednieuwe fietsen. Zijn ouders bestierden een groothandel in rijwielen en onderdelen. Na de hbs-a, vertrekt hij naar Rotterdam. Studie economie. Geschiedenis heeft de voorkeur maar dat vraagt een Gymnasium diploma.

Vervolgens aan het werk in Dordrecht, Den Helder, Veghel en uiteindelijk Almelo. De huidige voorzitter van de Historische Kring trekt het land door en landt in de stad aan de Loolee. Daar heeft hij het naar zijn zin, vertelt hij, in zijn heerlijke huis in Noordoost. Waar hij woont met zijn vrouw Jacqueline. Dochter Cathalijn en zoon Mark gingen jaren geleden het huis uit. Maar komen nog graag over de vloer met hun kinderen.

Van Rijmenam is "talig", zegt hij. Dat is een soort leidraad bij studie, werk, bestuurlijke activiteiten en in zijn vrije tijd: hij leest graag. En veel. Over politiek, geschiedenis en vanwege zijn inzet voor de Historische Kring vaak over Almeloos (roemrijke) verleden.

Met beleid

Een ander begrip dat hem past als een jas is 'beleid'. Naar Almelo komt hij met zijn gezin in 1992, als directeur beleid en ontwikkeling bij de nieuwe Regio Twente. In 2008 wordt hij directeur GGD-Twente. Die functie verandert later in directeur Publieke Gezondheid.

Hij noemt het "de beste baan die ik heb gehad".

Een dynamische job, ingekleurd door de veelzijdige bestuurlijke contacten met wethouders en burgemeesters in Twente, een belangrijke bron aan informatie en inspiratie. Dat werk vervult hij enthousiast en met inzet tot zijn pensionering in 2016.

Economische factor

Met die bagage begeeft hij zich ook op het politieke pad. Theo van Rijmenam is actief binnen het CDA in Almelo. Langzaamaan ervaart hij een sterke binding met de stad en verdiept hij zich in heden en verleden. Voor hedendaags beleid noemt hij

historie "superbelangrijk". "Als je de geschiedenis van de stad of het land niet kent, is dat een gemiste kans. Je moet het benutten als economische factor. Onderzoeken tonen aan, dat als je investeert in erfgoed, zich dat op den duur uitbetaalt". Dat staat nog los van de sociale betekenis, vervolgt van Rijmenam. "Het verblijfsklimaat is ook belangrijk voor welvaart en welbevinden. Het gaat niet altijd om geld".

Zijn interesse voor de historie van de stad krijgt een 'boost', als de Raad in 2018 de Erfgoed Nota 'Zichtbaar Verleden' vaststelt en daar een budget aan hangt. Een samenwerking tussen de gemeente, Stichting Stadsherstel, de Historische Kring en nog wat andere partijen leidt tot de oprichting Platform Cultureel Erfgoed Almelo.

Het Platform hanteert drie thema's: beschermen, benutten, beleven. Van Rijmenam trekt de kar. Inmiddels heeft de club diverse projecten op touw gezet. Almelo heeft er inmiddels een paar markante historische punten bij. Denk daarbij aan de stadspoorten, de gerestaureerde Bentheimer waterputten, de naambordjes op de verschillende bruggen.

Breed platform

In juni 2018 volgt Theo van Rijmenam Hans Krol op als voorzitter van de Historische Kring. Hij legt er zijn ziel en zaligheid in en geniet van de resultaten van zijn inspanningen. En hij is nog lang niet klaar. Zijn voornaamste doel is nu om de zichtbaarheid van de Historische Kring en haar daden te vergroten.

"Er gebeurt veel. Maar de Kring is lang onderbelicht geweest. Het is een vrij besloten club, die met veel kennis en interesse de meest boeiende zaken bestudeert. Het zou goed zijn als meer mensen daarvan kunnen profiteren. Gooi de boel maar open. Laat zien wie je bent en wat je doet! Communicatie is belangrijk. Als je relevant wilt blijven voor gemeente en burgers, dan moet je de boer op." Om dat te realiseren, daar wil Theo van Rijmenam zich de komende tijd sterk voor maken. Hij besluit: "De Historische Kring met haar mooie blad Stad & Ambt verdienen een breed platform".

Historische Kring Stad en Ambt Almelo

Almelo: stad met een rijk verleden

Van levendig handelscentrum in de middeleeuwen tot bloeiende textielstad van de 17^e tot begin van de 20^e eeuw: Almelo kent een rijke geschiedenis. Maak een wandeling door de stad en je ziet ze overal: sporen van vervlogen tijden.

De Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo zet zich op verschillende manieren in om het 'Almelo van toen' levend te houden. Wij maken ons sterk om de geschiedenis van Almelo vast te leggen, te beschermen en tot leven te brengen.

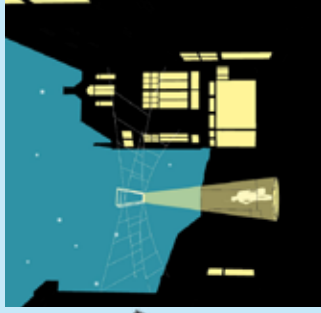
Zo geven we in najaar en winter lezingen over uiteenlopende onderwerpen en organiseren we elk voorjaar een excursie. Daarnaast participeren we in het Platform Cultureel Erfgoed Almelo. Vier maal per jaar brengen wij het blad Stad&Ambt uit. Vrijwilligers van het HIP (Historisch Informatie Punt) archiveren het Almeloze verleden en beantwoorden jouw vragen. Een keer in de vijf jaar kennen we de Mans Kapbaargprijs toe aan iemand die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van de Almeloze historie.

Steun ons

Gaat de historie van Almelo en het behoud van ons cultureel erfgoed ook jou ter harte? Word dan donateur, dat kan al voor € 23 per jaar. Dan kun je gratis de lezingen bijwonen en ontvang je vier keer per jaar het blad Stad&Ambt.

Ga naar:
historischekringalmelo.nl/word-donateur/

Historische Kring Stad en Ambt Almelo

Doet u het liever niet digitaal, dan kan het ook op de oude manier: vul het onderstaande in, stuur het in een envelop - voldoende gefrankeerd - naar

Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo
Jacob Marisstraat 8
7606 HL Almelo

Ik meld me aan als donateur

Naam

Straatnaam+huisnummer

Postcode+woonplaats

E-mailadres

Telefoonnummer

<https://historischekringalmelo.nl/privacyverklaring/>

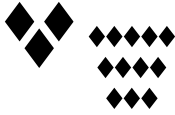
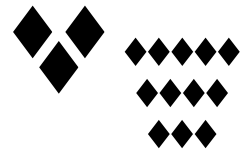
85 jaar in

vogelvlucht

Nieuws van Stad & Ambt

Lezingen Historische Kring Stad en Ambt Almelo, najaar 2024 en voorjaar 2025

Het parkeerterrein aan Het Kolkje is gratis beschikbaar voor bezoekers.

Vanwege het 25-jarig bestaan van de Historische Kring Stad en Ambt Almelo zijn er dit jaar verschillende jubileumactiviteiten.

Kijk regelmatig op de website: www.historischekringalmelo.nl/agenda

COLOFON

Uitgave van de Stichting Historische Kring
Stad en Ambt Almelo

Secretariaat:

H. (Hetty) Leusman, Jacob Marisstraat 8,
7606 HL Almelo tel: 06 55348532
E: bestuur@historischekringalmelo.nl

Redactie:

Hans Gerritsen
Jennie van der Horst- Hemmink
Hanschristiaan Krol
Herman Reckman

Redactieadres:

Bellinckhofdwarsweg 3, 7604 PD Almelo
T: 0546- 813 677
E: redactie@historischekringalmelo.nl

Website:

www.historischekringalmelo.nl

Verschijningsdata:

Januari - april - juli - oktober
Kopij uiterlijk vier weken voor
verschijning inleveren bij redactieadres

Abonnementen:

Individueel lid € 23,- per jaar.
Begunstigers van de Stichting Historische
Kring Stad en Ambt Almelo ontvangen
vier maal per jaar dit tijdschrift, hebben
gratis toegang tot de lezingen en kunnen
deelnemen aan de excursies.
Losse nummers € 4,50

Bank:

NL 63 RABO 0381 3305 59

Druk:

Herman Media

Vormgeving en fotografie:

Herman Reckman

ISSN 1389-3068

Woensdag 9 oktober

Maand van de geschiedenis. Avond in samenwerking met de bibliotheek.
"Almelo 1945-1975 in beeld". Veel, heel veel film in zwart/wit en kleur rollen
over het scherm. Hanschristiaan Krol geeft uitleg. Willem van Dooren draagt
voor en Peter Schoof zingt en speelt gitaar.

U bent van harte welkom vanaf 19:00 uur in de Bibliotheek.

Tijd: 19:30 uur

Plaats: bibliotheek Almelo

Woensdag 13 november

Lezing door Gerard Vloedveld over het boek: "Twentseweg, leven langs de
oude verbindingsweg tussen Almelo en Zwolle".

Tijd: 20:00 uur

Plaats: De Schouw

Woensdag 11 december

Lezing door Rob Bloemendal, beheerder Kasteel Twickel.

Onderwerp: Huisbibliotheken op historische buitenplaatsen, met name op
Kasteel Twickel.

Tijd: 20:00 uur

Plaats: De Schouw

Dinsdag 7 januari 2025

Kuieravond met de Nieuwjaarsconference door Thomasvaer en Pieterneel.

Feestelijke borrel in de foyer.

Tijd: 20:00 uur

Plaats: Kapel Hof88

Woensdag 12 februari

Lezing van Christel Don over haar boek: "De meisjes van De Goede Herder",
waarop de gelijknamige televisiedocumentaire gebaseerd is.

Tijd: 20:00 uur

Plaats: De Schouw